Ч. 6 (12.955). Львів, четвер 7. січня 1932. Рік LIII.

Poczłowe opłata ... [illegible]

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·50 зол.
Четвертьрічно 14·90 „
Піврічно 28·00 „
Річно 45·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і Канаді [illegible] Франції, Голянії, Бельгії 30 фр. фр. Італії 7·50 зол. Німеччині 7·50 зол. Швайцарії 5 шв. фр. Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей Болгарії 7·50 зол. Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси [illegible]

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 30 сот.

ЗМІСТ:

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

Різдвяні настрої.

СВЯТИЙ ВЕЧІР.

Колись було... Смачних дванацять страв,
Вино в чарках, а в мисці мак і мід.
У сіні діти квокали, а дід
колядував.

І хата, наче чарівний острів
По филях буднів плила в світ уяв,
В країну мрій... Було колись... Чи знов
буде?.. Відав.

Та, як не булоб, віримо, що прийде
До нас колись любов, святе дитя,
А з наших серць ненависть відійде
у забуття.

ЯЛИНКА

Почепім на ялинку
Не свічки, лиш бажання,
Най не світять хвилинку,
Але аж до світання, —
Почепім на ялинку бажання.

Приберім її віти
Мрій сердечних чічками
Бо ніщо так не світить,
Як ті мрії над нами, —
Приберім ялинку мрій чічками

Хоч у нас нині вбого,
Хоч сумні наші діти,
Подаруй їм, небого,
Предківські заповіти, —
Подаруй предківські заповіти.

Дар цінніший між злото,
Де скривається сила,
Що над буднів болото
Наших предків носила, —
В заповітах батьків наших сила.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

Нове Слово === святість одиниці.

I.

Знову Різдво.

Що року христіянський світ святкує народження Різдва — Слова. І рік-річно додає до нього крихітку нового змісту. І сьогоднішня додаткова крихта неподібна до попередніх.

Переживання сучасного світу нагадують добу перед народженням Христа.

Затьмарювався „старий заповіт“, слабіше промінював буддаізм, занепадав Олімп, не вистарчали думки фільософів, ні велич і зміст богів, вже готовилися храми для Невідомого Бога, внутрішне незадоволення охоплювало навіть змістовніший у ті часи античний світ, людськість насторожилася й з якоюсь незясованою тривогою ждала Нового Слова.

Чи не кидається людство від одної безодні до другої — від звірячого егоїзму до отарного колективізму? Чи не намагаються стривожені душі заглушити свою тугу крикливими гаслами, чи не говорять визначні суспільні та політичні діячі про кризу не лише господарську, але й всієї европейської і світової культури?

II.

Один із промінів Нового Слова, на яке жде людство, уже торкнувся землі, розсипався яскравими перлами по думках фільософів, неоформлених почуваннях жерців красного слова, стежках суспільних діячів.

Це промінь святости людської Одиниці, людської Особи.

Після осуду світом старого й новітнього невільництва, кріпацтва, царепідданства й працерабства він мусів блиснути.

Природно, мусіла вибухнути реакція: диктатура й колективізм.

Так продовжується боротьба свободи одиниці із старими заскорузлими формами насильства над нею.

Та вже родиться нова ідея: вільних одиниць і вільних народів. І щойно тоді, коли вона здійсниться, можна буде казати про відродження нового світу та нової культури.

А покищо цього нема.

—o—

СТ. СІРОПОЛКО.

Там, де Різдво == заборонене свято.

Боротьба з релігією входить як неодмінна складова частина до програми кожної школи на Рад. Україні.

Виключення з курсу школи релігії, як предмету навчання, ще не може бути запорукою того, що діти не будуть виховуватися в релігійному дусі своїми батьками, а тому школа, на погляд рад. влади, має бути не тільки арелігійною, але й антирелігійною. З особливою гостротою й лютю провадиться боротьба з релігією на Рад. Україні, бо тут у релігії українського народу більшовики бачать не лише „контрреволюцію“, а ще й національний шовінізм.

З метою використати школу для антирелігійної пропаганди більшовицька влада вживає цілої низки засобів, які „науково“ розроблює спеціяльна „методика антирелігійної роботи“. Тут ми находимо й уведення до букварів і читанок статтей зі змістом, повним глуму над вірою в Бога, над вірою в те духове, ідеальне, чим жива людська істота за відріжняється від іншої тварини; і утворення з учнів школи „кадрів безвірників“; і уживання в школах співанок на антирелігійні теми, і т. д.

В останній час виключають зі шкільного ужитку букварі й читанки, авторами яких були педагоги з процесу Спілки Визволення України, — між іншим, з тої причини, що ці підручники „не озброюють дітей на антирелігійну роботу“.

Так, В. Дога в своїй читанці „Наше Життя“, част. 1-а, вмістив оповідання „Різдво“, де насмілився освітлити це свято не зовсім за тим шаблоном, який встановлений „катехизисом“ більшовицької влади.

Про цей крок В. Доги ось як висловлюється більшовицький „педагог“ С. Чавдаров у статті „Шкідництво на педагогічному фронті“, яка вміщена в останньому (7—8) числі часопису „Комуністична Освіта“ за 1931-й р.: „З'ясовуючи це релігійне свято, як радість людей тому, що народився на світ бог-сонце, висвітлюючи його так, що кожен нарід по своєму святкував народження бога, складаючи йому пісні“, що „ще й досі багато людей думають, що Різдво (у Доги з великої літери — С. Ч.) — то велике свято народження бога, ще й досі подекуди по селах співають колядки, де славлять народження бога та прохають у нього щастя на новий рік“. Дога оминає соціяльної характеристики релігійних свят та релігії взагалі. „Ще й досі багато людей думають, що Різдво — то велике свято народження бога“ читають діти в читанці. А як же треба думати, за це читанка мовчить. Коли й досі так думає багато людей, то чи не слід так думати й дітям? Відповіді чіткої, виразної Дога не дав, бо не хотів, безперечно, її дати... Дога намагається показати різдво в побутово-етнографічному аспекті з колядками, з проханням щастя на новий рік тощо“.

Разом із забороною святкування Різдва підпадають тій-же карі колядки й щедрівки, як атрибути Різдвяних і новорічних свят, себто, стародавні наші звичаї, які, як висловився покійний ак. проф. М. Сумцов, „наскрізь перейняті доброзичливістю, пошаною до людей, м'якими почуттями. Тут все змальовано яскраво та ласкаво. І сонце, і Бог Ісус Христос, Його пречиста Мати, апостоли і святі, усі жичуть добра, ходять по подвір'ю, по полю. Люди, слухаючи радісної пісні, краще себе почували, багатіли світлою надією“. Більшовики, що вільні від цих „буржуазних забобонів“, намагаються й в українськім народі задушити віру в Бога, як Вічну Ідею, та надію на краще майбутнє. І тому зі всею рішучістю усувають вони зі шкільних букварів і читанок усе те, що має хоч будь-який натяк на цю віру й надію. Більше того, не зупиняються навіть перед каліченням творів наших клясиків, викидаючи з них такі слова, як „Господь“, „Різдво“, „Великдень“, „служба Божа“ й т. п. Такі, здавалося б, звичайнісенькі слова, як „молитва“, „урочисто“, визнають невідповідними до вживання їх у шкільних читанках. Про це ми читаємо в статті П. Дудки „Увага якості підручника“ („Радянський Книгар“, ч. 21—22, 1931 р.), в якій автор дає оцінку одної статті зі шкільної читанки, де описується момент початку праці трактора: „Сергій Павлович *урочисто* зняв кашкета а за ним і всі. Було наче *на молитві*“. Нехороше, неправильне, непотрібне порівнання“.

Однак, не дивлячись на всю цю запеклу антирелігійну боротьбу більшовицької влади, український нарід ще з більшою силою поглиблює в своїй душі релігійне почуття, зміцнює віру в Бога правди та Його провідника на землі — Христа та разом зі всіми нами славить сьогодні Його народження:

„Радуйся земле, Син Божий народився!“

—o—

SIMILIS.

Спільні чи окремі свята?

„Єретичні“ думки у святочний час на тему переходу на григоріянський календар.

Свідомі поваги заторкненої проблеми — містимо цю статтю, як дискусійну, бажаючи викликати нею ширший обмін думок. Радо теж дамо місце виводам „за“ і „проти“. — Ред.

У святочний день Різдва Христового вийде українець й українка міста Львова, Станиславова або Перемишля, чи будь-якого малого галицько-волинського жидівського містечка, на вулицю і побачить той самісінький образ, який бачить у кожне, навіть найбільш урочисте, греко-католицьке та православне свято: всі крамниці відчинені, з фабричних коминів іде дим, з майстерень лунає галас, по всіх установах торчать урядовці за столами, на вулиці рух, крик і бруд, словом — звичайна обстанова будня. Свято істнує лише на маленькому просторі українських церков і кількох українських приватних установ. І навпаки: спішились два тижні тому українські люди праці, а довкола них царила святочна пустка. І в такі дні не можуть не зринати рефлексії на тему, яку вже нераз у нас ріжні люди і при ріжних нагодах порушували та яка проте в загальній українській опінії завжди має характер ненарушного „табу“, якої торкатися досить ризиковно: чого доброго, можна стягнути на себе громи обурення, як за пропаганду „національної зради“.

А тимчасом усі аргументи національно-політичної і господарської натури промовляють саме за **відмовою від юліянського календаря, себто „старого стилю“ та прийняття григоріянського — себто „стилю нового“.** При цій нагоді варта на вступі пригадати, що григоріянський календар, який ввів папа Григорій XIII. у 1582 році, прийняли тоді негайно всі католицькі краї західної Европи, в 1752 році прийняла його протестантська Англія, а в 1776 році ввів його цісар Йосиф II. у середній Европі. Російська революція зліквідувала старий стиль на Сході Европи, а в останніх часах завели у себе (в державнім і церковнім життю) православні краї Балкану: Румунія, Греція і Сербія, — врешті приступила до нього й нова Туреччина. Нині „старий стиль“ обовязує лише у греко-католицькій церкві, у православній церкві на терені С. Р. С. Р. та в правосл. церквах, що підлягають безпосередньо константинопільському патріярхові.*) Тому, що всі ці церкви находяться у межах держав, де обовязує новий стиль, вірні греко-католицької і православної церкви є „роздвоєні“, з усіми добрими й поганими консеквенціями такого стану.

*) Гляди статтю Вол. Кучера п. н. „Календар і його реформа“ в календарі „Просвіти“ за 1931 рік.

На жаль, тих добрих наслідків є — на нашу думку — далеко менше, ніж поганих. Почнім передусім від цих останніх, при чому наведемо лише 3 найважніші негативні сторінки, які торкаються 1) так мовити — **національного престіжу,** 2) **церковно-національного стану посідання** і 3) **господарських наслідків.**

Які шкоди з вірности юліянському календареві (старому стилеві) має національний престіж — про це згадано на самому вступі цієї статті. В містах, де ми маємо меншість і де греко-кат. (православні на півн.-зах. землях) свята не є зовсім респектовані, в кожне свято мусимо відчувати щось, наче приниження. Ясно, що настрій пригноблення, який мусить витворюватись на вид своєї міської мізерії, може викликати реакцію у виді завзяття лише у людей з високою національною свідомістю і морально дуже стійких; у всіх морально й національно слабших одиниць мусить викликувати **заломання.**

Другий бік тої самої медалі, це враження, яке Львів (і інші галицько-волинські міста) робить у польські (римо-католицькі) й українські (греко-католицькі) свята на кожного приїзжого чужинця. Є фактом, що зовнішній вигляд галицьких міст у святочні дні є одним із найсильніших **протиукраїнських польських аргументів перед закордоном,** який силу нації міряє саме **по силі міст, а не сіл!**

Але це — як ми зазначили — так мовити „престіжові“ моменти, морального чи пропагандивного характеру. Гостро-актуальне практичне значіння має окреме святкування свят для усього українського **міського** (а навіть частинно **сільського) пролетаріяту.** Всі українці (греко-католики й православні) робітники, зайняті по всіх польських фабриках, варстатах, майстернях і крамницях, **мусять** працювати в українські свята, зате мають вільний від праці час у свята польські (римо-католицькі). Очевидно, що про релігійне практикування чи просте ходження до церкви й мови бути не може: майже весь український пролетаріят, матеріяльно залежний від польсько-жидівських власників, зовсім відчужується від церкви. В польські свята наші робітники або заглядають до шинків або — до польських костелів. Хтож із них тільки раз пішов на свята до костела — той уже є психічно „готовий“ для переходу на латинство. В останніх часах щораз частіше трапляються теж випадки, що так само українці — форналі на польських дворах мусять працювати у свої свята, а святкувати в польські, бо дідичі не хотять давати подвійних свят: для польських офіціялістів і для українських робітників.

Та найбільше бє справа подвійних свят по нашому **купецтві.** Частина крамниць, які мають виключно українську клієнтелю (книгарні, базарі), мають зачинені крамниці і в польські і в українські свята. Інші, які не можуть резиґнувати з чужої клієнтелі (блаватні крамниці, з посудою і т. д.) — мусять святкувати лише польські свята. Перші з них несуть подвійні втрати торговельного обороту, останні — проти волі попадають у той самий внутрішній конфлікт, що українське робітництво, залежне від польських і жидівських наемців. Таким робом всі українські майстри, підприємці, купці і торговці, стоять вічно перед дилемою: або тратити поважну частину зисків, або в свої свята не мати свят...

Очевидно, що ми навели лише найважніші практичні мотиви, які промовляють за скасуванням старого стилю й переходу громадського й церковного життя на новий стиль. Таких мотивів є чимало, — але є теж аргументи **„проти“.**

Найважнішим таким аргументом є **вірність традиції** при одночасному слушному підкресленню тої величанської ролі, яку церковно-національна традиція грає і повинна грати в цілому нашому життю. „Пер контраріо“ може дехто висунути аргумент, що відмова від традиційно-

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 7. СІЧНЯ 1932.

АНТІН ЧЕХОВ.

Свято без алькоголю.

Першого лютня кожного року в день св. мученика Трифона в домі вдови б. повітового голови дворянства Трифона Львовича Завзятова — незвичайний рух. У цей день на бажання вдови правлять панахиду за її чоловіка, а опісля молебень. На панахиду зїзджається сметанка всієї губернії. Тут побачите теперішнього голову повітового дворянства Хрумова, предсідника земської управи Марфуткина, члена земської управи Петрашкова, двох повітових мирових суддів, справника Кріноліпова, двох станових, земського лікаря Дворнягіна, що завжди тхне йодоформом, більші та менші риби та рибки... Усіх їх назбиралося до пятьдесяти...

Точно в 12. год. полудня гості з витягненими шиями йдуть із усіх кімнат на салю. На долівці килими та кроків нечутно, але святочна хвилина наказує всім ходити навшпиньки та балянсувати, наче линвоскоки. На салі вже все приготоване. Отець Євменій, маленький дідусь, у вилинялім колпаку, надягає чорні ризи. Діякон Конкордієв, червоний мов рак, вже прибраний та тихенько перегортає требник і закладає в нього папірчики. Біля дверей дячок Лука з надутими лицівками та виряченими очима роздуває кадильницю. Саля поволи наповнюється синявим, прозорим димочком і пахом ладану. Народній учитель Геликонський, молода людина у новій, але вшитій блюзі та з цятками вугрів на обличчі, — розносить на посрібленій тарілці воскові свічки. Хазяйка Любов Петровна стоїть напереді біля столика з кутею та заздалегідь підносить до очей хустинку. Довкола тиша, яку вряди-годи нарушує зітхання. Обличчя всіх видовжені, святочні...

Панахида починається. З кадильниці виривається синявий димочок і грається з косим сонішним промінем, свічки потріскують. Спів, спершу різкий та безладний, швидко вирівнюється, коли дячки ознайомлюються з акустикою кімнат і стає тихий, мельодійний... Мотиви пісень щораз сумніші, жалібніші... Гості поволі переходять в мелянхолійний настрій та призадумуються. В їхні голови вдираються думки про коротке життя людини, його змінність, земну суєту....

Нагадують собі покійного Завзятова, з кругленьким повним обличчам, що зразу випивав пляшку шампана та розбивав зеркала головою... А коли співають „Со святими упокой“ і чути плач хазяйки, гості переступають із ноги на ногу. Ніжніші відчувають, що щось починає їх свербіти в горлі та біля вій. Предсідник земської управи Марфуткин намагається прогнати невеселий настрій, схиляється та шепче на вухо справникові:

— Вчора я був у Івана Федоровича... З Петром Петровичем ми на „без козиря“ шлема захопили... Їй Богу!... Ольга Андріївна так розсердилась, що аж штучний зуб їй вилетів...

Вже співають „Вічная память“. Геликонський з повагою відбирає свічки й панахида кінчиться. Після маленької метушні та зміни риз — черга на молебень. А після молебня, коли отець Євменій роздягається, гості затирають долоні й кашляють, а хазяйка розказує про те, який добрий був покійний Трифон Львович.

— Прохаю, панове, на закуску! — закінчує вона своє оповідання — зітхаючи.

Гості стараються не штовхати себе ліктями та не ставати на пальці і спішать в їдальню. Тут уже жде на них обід. Він такий роскішний, що діякон Конкордієв кожного року, коли поглине на стіл, признає своїм обовязком — розложити руки, похитати зі зачудовання головою та сказати:

— Надприродне! Це, отче Євменій, більше нагадує жертви богам, як людську страву!

Обід справді не абиякий. На столі усе, що може дати фльора та фавна; а надприродне на ньому хіба одно: нема ні краплини алькоголю.. Любов Петровна склала присягу, що в її хаті не буде карт і алькогольних напитків, двох річей, що занапастили її чоловіка... На столі стоять лише пляшки з оцтом і оливою, мов би на сміх і назбитки гостям, самим справжнім піякам і випивалам.

— Їжте, панове! — припрошує хазяйка. — Лише вибачайте, що напитків немає... приобіцяла....

Гості підходять до стола та нерішуче пораються з закускою, їжа не йде... Пробивають вилками, ріжуть і жують, але якось ліниво, знеохочено... Чогось їм недостає.

— Здається мені, що я щось згубив! — шепче один мировий суддя — другому.

— Я мав точнісінько таке саме враження, як коли моя жінка з інжиніром утікла... Їсти не можу!..

Марфуткин, заки забрався до їжі, довго бушує по кишенях, шукає хустини.

— Либонь хустинка у плащі! А я й шукаю. — пригадує собі в голос і виходить до передпокою.

З одягальні вертає вже з веселим поглядом і якстій накидається на закуску.

— Еге! на сухо і язик не стає? — шепоче він до отця Євменія. — Піди-но, братчику, в одягальні в кишені мого плаща пляшинка... Але обережно, щоби пляшка не дзеленькнула!

Отець Євменій пригадує собі, що він має щось сказати погоничеві Луці й біжить до одягальні.

— Отче, два словечка довірочно!.. — доганяє його Дворнягін.

— А який я плащ собі купив при оказії, мої панове! — гукає Хрумов. — Коштує тисячку, а я, не повірите, за двістапятьдесять купив...

При кожній іншій нагоді гості зустріли би таку вістку зовсім байдуже, але сьогодні вони дивуються та не довіряють. Врешті всі юрбою кидаються в одягальню та обглядають плащ до

го календаря наблизилаб нас до поляків і сталаб засобом польонізації. Багато людей, мовляв, — головне село, — зрозумілоб зрівнання календарів, як капітуляцію на одному відтинку фронту і моглоб добачити у ньому „плянцет" на перехід на латинство. Взагалі, вірність українського села традиційному старому стилеві й окремішности греко-католицьких (і православних) свят — є найголовнішим аргументом за втриманням надалі нинішнього поділу.

Цей аргумент, без сумніву, дуже поважний. А проте він не вичерпує справи і не ліквідує проблеми. Тому відповідальні чинники доконче повинні над нею призадуматись. Під цими чинниками розуміємо однаково **церковну єрархію** що й **національно-політичний провід.** Вони повинні **разом** справу обмірковувати й вирішити її у спільному порозумінні. Всяку зміну повинна підготовити в публичній опінії заздалегідь та основно українська преса, щоби унеможливити непорозуміння і злобні рахунки національних противників.

Віруючи в національну свідомість, політичну виробленість і відоме почуття здорового реалізму наших селянських мас (вони цими прикметами нераз перевищують інтелігенцію!), віримо теж, що й реформа нашого церковного календаря, розумно їм вияснена, не викличе ніякого національного катаклізму! Таке діло, яке диктують нам обставини часу й непереможне життя та яке зліквідує один із анахронізмів, що його відкинули вже всі культурні народи світа, не захитає моральної сили українських мас!

Признаємо, що можна на цю справу мати ріжні погляди, але просимо признати теж, що: взагалі промовчувати надалі цю проблему й байдуже проходити повз неї — не вільно.

—o—

Пос-ка МІЛЕНА РУДНИЦЬКА.

Шляхи міжнародньої праці.

Один з найвідрадніших фактів у нашому політичному білянсі за минулий рік це зріст зацікавлення чужинців нашим краєм і народом. Рівнорядно з тим фактом можна ствердити друге позитивне явище, — а саме, що серед широких і найширших кол українського громадянства зросло зрозуміння ваги наших звязків зі світом. Оба ці відрадні явища слід нам використати для дальшої розбудови міжнародньої праці. Бо хоча з одної сторони треба перестерігати наше громадянство перед покладанням надто великих надій на закордон, так з другої сторони непростимим промахом було би занедбувати закордонну працю, яка в останніх місяцях зєднала нам багато прихильників та принесла надсподівано гарні успіхи. Не забуваючи, що наша доля лежить в остаточній мірі у наших власних руках, не легковажмо такого могутнього політичного чинника, яким є опінія світу. А цю опінію світу інформувати про наші змагання та здобути її симпатії для нас можна тільки шляхом систематичної витревалої і пляново веденої міжнародньої праці.

Питання засобів закордонної пропаганди надто широке і складне, щоби можна його обговорити в рямцях короткої статті. Само перечислення ріжних шляхів пропагандивної акції ставить перед наші очі безліч справ, з яких кожній зокрема можна би присвятити довгу студію. Поруч справи пропагандивної преси і літератури (ріжних бюлетенів, часописів і брошур) треба поставити справу організації закордонних пресових і інформаційних бюр. Побіч членства і співпраці в міжнародніх організаціях, справа участи в ріжного роду міжнародніх виставках, мистецьких імпрезах і спортових змаганнях. Поруч плянового спрямовування нашої молоді на закордонні студії, справа особистих взаємин з чужинцями. А кромі вище наведених можна би подати ще довгу низку інших питань, інших неменше важних засобів міжнародньої праці. Всі ці засоби вимагають примінення своєрідної правильної тактики та послідовної, впертої праці.

З великого комплексу питань, що складаються на цілість національної пропаганди, хочемо обмежитися тут до кількох завваг на тему тактики, якої слід придержуватися в міжнарод-

ній праці, зокрема у співробітництві на терені міжнародніх організацій. У цій справі панують серед нашого громадянства досить помилкові, часто наївні погляди, які заєдно приходиться справляти.

Більшість наших людей уявляють собі, що завданням українського представництва на якомунебудь міжнародньому конгресі (без огляду на ціль, якій служить дотична організація та без огляду на програмку нарад конгресу) є виголосити довгу промову зі скаргами на заподіяні нам кривди. Наші люди не можуть зрозуміти, що цього роду тактика не тільки не принесла би користи нашій національній справі, а навпаки осмішила би наших представників, а разом з ними і нашу справу.

Кожний, хто має якийсь досвід міжнародньої праці знає, що метода скарг не є правильна тому, що вона мало кого зворушує, а всіх переконує про нашу слабість. Таксамо зайвим, а навіть шкідливим є виголошувати при кожній нагоді — чи це стоїть у звязку з темою нарад, чи ні — заяви про 40-міліоновий народ. Ніхто з чужинців не є в силі зрозуміти, чому 40-міліоновий народ з історичною традицією та власною культурою не може добути собі волі, а навіть коли хто з чужинців це зрозуміє, то буде нас легковажити і нами погорджувати.

Треба також памятати, що не вільно в міжнародній організації поводитися так, щоб її провідники могли дійти до переконання, що ми прийшли до організації виключно з цею метою, щоби її використати для своїх власних цілей, себто для пропаганди української справи. Кожна міжнародня організація має свої завдання, свою ідеольогію, власний круг інтересів та питань. Кожна вимагає від своїх членів відданости своїй ідеї та річевої праці. Зискати пошану, а то й симпатію чужинців зможемо лише тоді, коли виявимо захоплення або бодай зацікавлення провідною ідеєю організації та коли зуміємо нашою діловою працею (яка у всіх міжнародніх організаціях зосереджується по комісіях) дорівняти чужинцям. Таким чином ми скорше переконаємо чужинців, що ми є культурний народ, який дозрів до міжнароднього співробітництва, ніж деклараціями про потоптані права і заподіяні нам кривди.

Одним з основних приписів тактики, яка обовязує в міжнародній праці, є розуміння ментальности дотичного громадянства зглядно знання атмосфери даної міжнародньої організації. Хто має це знання (добуте довголітнім досвідом, або засвоєне собі шляхом інтуїції), цей має також з правила прикмети потрібні до ведення міжнародньої праці. Він зуміє також приноровити себе зручно до атмосфери дотичного чужинецького, зглядно міжнароднього осередка, зуміє достроїти форму своїх виступів, спосіб ставлення справи та ціле своє поведення до традиції і звичаїв цього осередка.

Мало хто з нашого громадянства здає собі справу з труднощів, з якими на терені міжнародніх установ борються українські представники. Вже само прийняття в члени міжнародньої організації натрапляє на дуже поважні, часто непоборимі для нас перешкоди тому, що майже в усіх міжнародніх організаціях обовязує в справі членства державний принціп, у висліді чого членами можуть стати лише державні нації. Наскільки нам відомо, лише наше жіноцтво і студентство зуміло побороти вповні цю перешкоду. Увійшовши до міжнародніх жіночих і студентських організацій безпосередньо після всесвітньої війни, в часі короткого періоду державної незалежности, задержали українські жінки і студенти ці позиції й досі та репрезентують нас у своїх міжнародніх організаціях на рівних правах з представниками суверенних народів. До інших міжнародніх організацій українці змогли увійти лише в характері меншостевої групи з Польщі (напр. до Міжнародньої Федерації учительських союзів) або в звязку з дотичною польською організацією (напр. до Міжпарляментарної Унії в складі польської групи цеї Унії). Доступ до міжнародніх організацій утруднюють нам не лише їх статути, але робить це також влада, яка зі зрозумілих причин боїться наших звязків зі світом. Все таки ми не використовуємо в цій ділянці всіх можливостей і багато ще є міжнародніх організацій, наукових, професійних, загально гуманних і харитативних, до яких ми навіть не пробували дістатися.

Навіть у цих нечисленних міжнародніх організаціях, в котрих ми є рівноправними членами, приходиться поборювати великі труднощі, що випливають з виїмковости і аномалії нашого положення, як недержавної нації. Кожний, хто в ролі українського представника брав участь на якомунебудь міжнародньому конгресі, мусів відчути і зрозуміти цю прикру, часто упокорюючу двозначність нашої делеґації в по-

рівнанні з умовинами праці і становищем делеґації державної нації. Немалу ролю відіграє також недостача відповідного матеріяльного виінування нашої делеґації, недостача людей зі знанням чужинних мов, недостача відповідної пропаґандивної літератури, і т. і. Ніщо так ясно не освідомлює ріжниць, які істнують між становищем державного і недержавного представництва як міжнародній конгрес, як факт, що делеґати державних націй находять у своїй амбасаді всяку матеріяльну і моральну допомогу тоді, коли наші делеґати позбавлені на чужині всякої опіки й піддержки.

Міжнародні зїзди це звичайно найкращий терен до нав'язання особистих взаємин. Наше громадянство, а навіть одиниці, що самі беруть участь у міжнародній праці, легковажать часто цей незвичайно важний чинник, яким у пропаґандивній акції і загалом у взаєминах поміж на-

гієї пори, поки Микитка, послужник, лікаря не виніс звідти тайки пять порожніх пляшок... Коли подали холодного осетра, Марфуткин пригадує собі, що він забув на санях свою папіросницю і іде до стайні. А щоби йому самому не було нудно, то бере зі собою діякона, який, до речі, хоче оглянути коні...

Цього самого дня вечором Любов Петровна сидить і пише своїй давній товаришці листа:

— „Сьогодні, як кожного року, була в мене панахида за покійника. Приїхали всі мої сусіди. Це люди прості, шерсткі, але які серця!... Погостила їх як завжди, на вдивовижу, лише алькогольних напитків, як і минулих літ, не було ні краплини. З хвилею, коли він умер від надмірних напитків, я присягла, що буду ширити в нашій губернії тверезість і тим відкуплю його душу. Пропаганду тверезости я почала від своєї хати. Отець Євменій захоплений моєю ідеєю помагає мені словом і ділом. Ах, моя дорогенька, як люблять мене ці медведі! Голова земської управи Марфуткин після обіду припав до моєї руки довго держав її біля своїх уст, і заплакав вихитуючи головою. — Коли багато почувань, бракує слів. Старенький отець Євменій присівся до мене та лебедів щось крізь сльози незрозуміле, як дитина. Я не розуміла його слів, але розумію глибину його зворушення. Справник, той самий красунь, про якого я вже тобі писала, впав передімною на коліна, хотів задеклямувати кілька своїх віршів (Він у нас поет!), але не стало сили, похитнувся та впав... Велитень занедужав... Можеш уявити собі як я перелякалася! Також не обійшлося без прикрого випадку. Біденькому предсідникові мирового зїзду Алалкину, чоловікові недужому та грубому, стало недобре; він пролежав на отомані цілих дві години у нестямі... Треба було відливати його водою. Спасибі докторові Дворнягінові, що приніс із аптики пляшку коняку та скропив йому виски. Тоді той зараз очуняв та його відвезли...

Переклав із російської мови Яро.

—o—

родами, є особисті зв'язки і особиста дружба. Треба тямити, що симпатії і антипатії до одиниць переносяться з природи річи на цілу націю, яку ці одиниці репрезентують. Коли італієць або англієць матиме сердечного приятеля українця, то він до всіх українців буде гарно відноситися. Коли навпаки чужинець познайомиться з українцем, який зробить на нього враження некультурної людини, то це своє враження він перенесе на цілу українську націю.

Накінець ще одна засаднича справа. В міжнародній праці обов'язує безумовно національна солідарність. Не сміє в ній бути ніяких партійних ні територіяльних розходжень, ніяких особистих сварів. Лише обєднані сили цілого громадянства, лише дружня співпраця краю, европейської і заокеанської еміграції можуть принести пропагандивній акції повний успіх. Як довго нація не може здобутися на суцільну закордонну політику, як довго вона не вміє перед чужинцями звести всіх ідеольогічних і програмових ріжниць до спільного знаменника, так довго вона має мало даних на те, щоби бути нацією в повному значінні цього слова.

ІВ. НІМЧУК.

На болючу тему.

Наступ польського костела на наші села й міста.

У нас багато пишуть, а ще більше говорять про наступ латинізації на наші села й міста, але рідко коли можна прочитати чи почути ближчі дані про цей наступ, підтверджені відповідними цифрами. Перегляд шематизму львівської архієпархії латинського обряду на 1930-ий рік і порівнання деяких його даних з даними шематизму львівської архієпархії греко-кат. обряду на той самий рік дозволить нам вглянути ближче в цю вічно актуальну справу і навести кілька дат і цифр, які проймають кожного українця просто жахом. Зрештою нехай ті цифри говорять самі за себе!

Львівська архієпархія лат. обряду мала в 1930 р. 27 деканатів, 382 парохії і 987.138 душ римо-кат. населення. Священиків-парохів і сотрудників було 392 світських і 64 з чернечих чинів, крім того понад 250 катехитів. Скількости костелів і лат. каплиць у шематизмі сумарично не подано, тільки наведено їх при дотичних місцевостях під кожною парохією, до якої вони належать. З подрібних обчислень виходить, що лат. костелів і каплиць буде тепер на терені львівської лат. архієпархії понад 1.000.

Приглянувшись ближче рокам оснування лат. парохій, переконуємося, що величезна їх скількість основана в новіших часах. За останніх кількадесять літ, а саме від 1850 року, львівська лат. архієпархія збогатилася на 174 нові парохії (на всіх 382!), іншими словами: вона зросла близько вдвоє. Найбільше нових лат. парохій заложено в десятилітті безпосередньо перед великою війною і вже за польських часів.

Значно помітніше, як парохії, зросло в останіх часах на терені львівської лат. архієпархії число костелів. Коли за часів одного тільки архіепископа Більчевського (1900—1923) збудовано у нас ок. 500 костелів і лат. каплиць, то знаючи, в якому темпі йде будова нових костелів у нинішнім часі, легко переконатися, що величезна більшість костелів по наших селах і місточках є зовсім недавнього походження. Тут треба би зазначити, що майже всі нові костели у нас будовані з тревалого матеріялу (цегли, каменя), підчас коли наші церкви будовано переважно з дерева.

На доказ, як швидко зростали у нас в новіших часах лат. парохії і костели, наведемо точні і провірені дані з добре нам відомого чортківського повіту. А саме в чортківському політичному повіті, що має 42 громади, були в давніших часах всього дві лат. парохії: в самому Чорткові і в місточку Ягольниці. А нині є тих парохій уже 7 (чи пак 8), які повставали в такому порядку: Хомяківка (1854 р.), Слобідка Джуринська (1882), Бичківці (1912), Улашківці (1912), Полівці (1921) і Білобожниця (1931—32). Щодо костелів, яких було в давніших часах теж усього два, то нині є їх у повіті вже 29 — всі збудовані безпосередньо перед війною або вже по війні. Подібний образ знайдете майже в кожному повіті!

А тепер кілька слів про столицю краю — Львів, місто чи не найбільш занедбане з нашого боку під церковним оглядом. По статистиці лат. шематизму є тепер у Львові 17 римо-кат. парохій, з того 10 старших і 7 новіших (греко-кат. парохій є в дійсности тільки 6 вже зі Знесінням!). Костелів у Львові є нині кругло 40, в тому числі 12, що мають монументальний характер (усіх церков у місті і по всіх передмістях є 14, а з них тільки 2 мають монументальний характер). Крім того є ще у Львові кількадесять лат. богослужебних каплиць (окремих, по приютах, захоронках, ріжних заведеннях, школах, а також приватних), підчас коли греко-кат. каплиць є ледви кілька.

Ще гірше представляється справа, коли приглянутись ріжним чернечим чинам, мужеським і жіночим, що працюють у львівській лат. архієпархії, а зокрема у Львові. Всіх лат. мужеських чернечих чинів на терені львівської лат. архієпархії є 14, які мають разом 45 станиць-монастирів. Найбільше є Домініканів (9 мон.), Бернардинів (8 мон.), Єзуїтів (5 мон.) і чину Вінкентія а Павльо (5 мон.). У самому Львові є 13 лат. муж. монастирів (з греко-католицьких є тільки Василіяни і Студити). Тут замітимо, що деякі з латинських чернечих чинів ведуть і по кілька парохій на селах.

Щож до жіночих лат. чинів, то є їх у львівській лат. архієпархії 23, а всіх жіночих монастирів і станиць є 241, з того в самому Львові 44. Всіх лат. черниць є 2.055 і з них дуже поважне число працює по українських селах. Що більше! Немало наших сільських дівчат, як це знаю з власного досвіду, вступає до латинських сестер, просто з тої причини, що наших сестер в дотичній околиці нема і нема кому ними занятися. На всіх 241 монастирів і станиць, ведених лат. черницями, є всього 6 греко-кат. жіночих чинів, що обсадили своїми сестрами ледви 29 станиць.

Ось декілька сухих дат і цифр, що далеко не мають претенсій на повноту, які характеризують працю й успіхи наших сусідів на церковному полі краще, як усе інше. Подаємо їх під розвагу в часі Свят усім нашим читачам, зокрема нашим церковним кругам, обіцяючи до цієї болючої теми небавком ще повернути.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. СІЧНЯ 1932.

ЛУКА ГРАНИЧКА.

Нові часи — старе сватання.

I.

—Старий, старий! — Світ кінчиться. Ти взяв мене в сімнацятому році. Панночка понад двацять — журилася своєю долею, а нині наша Олюся вже двацятьпять скінчила і якось тяжко знайти їй щось доброго.

— Скінчила чверть століття перед повними трьома роками.

— Деж буде добре, коли рідний батько проти своєї дочки! Може даси оголосити в „Ділі" дату вродин Олюсі, бож у нас уже й до того доходить.

— Тихо, стара, десь мають надїхати санки. Писав Міся, що напевно приїде. Що-ж, пенсія драптива, ліпший був би суддя, та що діяти. Професори мають багато вільного часу, не буде Олі кучитися. Титул також щось значить у нинішніх часах, коли запанувало гасло „долой грамотність".

— Триста золотих! — Як тут вижити? Не такого я сподівалася! Стефа за лікарем, Слава за адвокатом...

— Та кілько ті драбуги забрали приданого! А що ми можемо дати наймолодшій дочці? На виправу багато не виходить, бо все коротке тепер.

— Добре імя нашої рідні! Добре виховання!

— Нині архикнязі женяться з новобагатськими дочками. Пише Міся, що той доктор рішений освідчитися на сам Святвечір. Буду мати в хаті цілий університет. Розуміється, що мене, старого декана, виберуть ректором. Медицина, право, фільософія. Стара, він це не, не кусить і в карти не грає! Сто золотих місячно!

II.

Д-р Мудерко сидів біля Олюсі. Зявився до вечері й Міся, Олюсин вуйко, старий парубок. Він кралькома шепнув старим, що доктор вже зашморгнений, нині освідчається. Зворушена мати знайшла трішки часу, щоби приготовити дочку.

Вечера розпочалася з шампанським гумором, хоча пили тільки „яблочникову мадейру". Гумор розсипають люди, а не алькоголь. Д-р Мудерко „мав свій день", чи там вечір. Всі були вдоволені життям, всі однаково докидали й свої слова в фінезійний кришталь докторового дотепу і жарти ці мінилися тисячесяйним світлом. Стара „пані добродійка" оживилася, почала брати участь у розмові. Пригадувала давні „добрі часи", не такі матеріялістичні й суворі, як тепер.

— Моя сестра нічого собі дипльомат — подумав Міся, — який найліпше орієнтувався серед обох „воюючих" сторін. Не хвалить себе, тільки ганить других, а це-ж одно й те саме.

— Тому двацятьпять літ, так, так, памятаю добре, було це в часі японсько-російської війни, мусів мене старий завезти на баль до Львова. Меценасовій Ілинській трапився тоді неприємний припадок. Один танцюрист при коломийці прислопив шлеп її сукні і дама мусіла втікати з забави. Тямлю, як нині. Я була ще молода, гей, де ті часи? Олюсі ще не було на світі.

При слові „Олюся" д-р Мудерко в одну мить схаменувся, що панна має тільки двацятьпять літ. Недовірливий кандидат на мужа запримітив також, що старий декан при слові „Олюся" зробив такий рух рукою, немов би хотів жінці заперечити.

III.

Молодий 40-літній Мудерко не міг заволодіти собою й зробив таку міну, що молоко від корови в одну мить скисло би. Його взяла дика лють, яку тільки з трудом стримав. Декан та Міся старалися знову розбудити гумор, та не вдалося.

Доктор Мудерко думав про шлюб з неабияким страхом. Перестудіював всякі подружі порадники. Він знав, що д-р Форель і Ґерлінґ допускають 12 літ як найбільшу ріжницю віку між подружою парою. Знав також, що дівчина після чвертьстоліття життя успокоюється нервово, а це-ж саме немов сотворене для його сороківки. Мудерко оцінював на підставі графольогічних, фізіогномічних, хіромантичних і астрольогічних даних, що деканівна має 28—29 літ. І ріжниця віку й температура відповідна. Одна старенька Імость казала, що жінка повинна мати половину чоловікових літ більше сім. 20 + 7 = 27 — в сам раз! А тут зі слів пані добродійки виходить, що панна Оля має тільки 24 роки!

—„Я не можу з нею женитися", трохи не закричав на голос доктор.

IV.

Квасний настрій трівав і тоді, коли всі встали від стола. Всі ждали чогось великого. Доктор з чемности побалянсував трохи коло панни і був їй невимовно вдячний, коли дівчина, побачивши його ніяковість, „перепросила" й пішла до другого покою. Ратував положення Міся. Бачучи, що доктор так легко стратив найліпшу нагоду і що нині „з того нічого не буде" — запропонував „пульку". Підчас гри появилася Оля. Бистрий зорольоґ був би пізнав, що по її шовковому личку пробігли два струмочки сріблистих сліз. Несліпий серцемант відчув би, що дівчина всім своїм єством любить доктора такою любовю, яка всилі знищити навіть двацятилітню подружню ріжницю!

Доктор „тягнув" при грі та крадьки зиркав на стривожене обличчя. Великий, проворніо-

ВОЛОД. ЦЕЛЕВИЧ.

Пропаґанда, як засіб політичної боротьби.

Поняття пропаганди.

Слово пропаганда походить від церковної установи Congregatio de propaganda fide, яку заложив в 1622 р. папа Григорій V. Ця установа мала на меті поширення у світі католицької віри.

Пропаганда має те саме завдання в політичному життті, що реклама в купецькому світі. Що це є пропаганда? Пропаганда має викликати серед більшого або меншого гурта людей душевні спонуки, які мають заставити людей виконати намічені пропагандою вчинки. Напр. пропаганда політичної партії при виборах має на меті викликати у виборців такий душевний стан, щоби в дні виборів всі виборці лавою пішли до голосування і віддали свої голоси на кандидатів партії. Тих, що ведуть пропаґанду, можна порівняти до сіяча, що сіє зерно. При пропаганді кидається духові зерна в людські душі.

Наука пропаганди належить до соціольоґії. До соціольоґії належить також найбільше споріднена з пропагандою наука про орґанізацію, себто наука про практичну штуку схоплювати людську волю й казати їй діяти в одному напрямку. Орґанізація не може істнувати без пропаганди. Орґанізація і пропаґанда остають у взаємному звязку. Лише шляхом пропаганди можна творити публичну опінію, лише через постійну пропаганду можна вдержати духа в орґанізації і поширювати її. Орґанізація без пропаганди, це тіло без душі.

Таксамо ідеї не можуть плавати в повітрі. Вони, як сказав Маркс, мають „заволодіти умами і спонукати людей до вчинків". Лише шляхом пропаґанди можна поширити ідеї, лише пропаганда викликує рухи. Пророки не можуть істнувати без учеників. Ідеї творять при помочі пропаганди організацій та держать їх в живучому стані.

Роди пропаґанди.

Маємо позитивну і неґативну пропаґанду залежно від того, чи вона хоче осягнути позитивні чи неґативні цілі. В часі останньої світової війни союзні держави розвинули по мистецьки пропаганду в напрямку душевного заломання військ і суспільностей центральних держав.

Політичну пропаґанду в загальному значінні можна поділити на: чисто політичну пропаганду, культурну пропаганду і господарську. Музика може бути також добрим засобом політичної пропаганди. Марсилеза зробила більше для поширення ідей французької революції, як праця досвідних політиків. Більшовицький гимн (інтернаціонал) уложено свідомо для цілей політичної пропаганди.

Коли поширюється ідею державности серед власного народу, то це є внутрішня пропаганда, а коли для цеї цілі старається позискати світову опінію і прихильність чужих держав, то це є зовнішня пропаганда.

Значіння пропаганди.

З дня на день росте в світі значіння пропаганди. Німецький публіцист д-р Едгар Штерн Рубарт осьтак формулує значіння пропаганди для німецького народу.

„Пропаганда це зброя, при помочі якої побідили нас вороги в світовій війні."

„Пропаганда, це зброя, яка нам залишилася".

„Пропаганда, це зброя, при помочі якої ми знову піднесемося".

В часі світової війни пропаганда мала не менше значіння від збройної боротьби. При помочі по мистецьки веденої пропаганди змобілізовано опінію цілого світа проти центральних держав, а це мало і далекосяглі практичні наслідки (приступлення Америки до війни).

Чехи завдячують свою державність головно мистецькій пропаганді цеї ідеї, яку вели в часі світової війни проф. Т. Г. Масарик і Бенеш. В часі визвольних змагань українського народу ми занедбали ділянку пропаганди нашої справи в світі, коли тимчасом пропаганда була найсильнішою зброєю в руках ворогів нашої державности. Політики й суспільности західної Европи не мали зовсім або мали невірні відомости про нас, про наші стремління, про ступінь нашого політичного й культурного розвитку. Нас представляли в світі, як анархічний, нездібний до творчої позитивної праці елемент.

Останніми часами зробили ми як на наші сили дуже багато для пропаганди нашої справи в світі, але дуже мало в порівнанні з тим, що треба би зробити.

Українці повинні студіювати пропаганду як всяку іншу науку і покористуватися нею для своїх цілей.

На закінчення вкажу на деякі цікаві книжки про пропаганду:

D-r Edgar Stern - Rubarth: Die Propaganda als politisches Instrument, Berlin 1921.

Blankenhorn: Adventures in propaganda. New York 1919.

Bauer: Der Krieg und die öffentliche Meinung. Tübingen 1915.

С. ЗАЛІПСЬКИЙ.

Між сороковим і пятьдесятим.

(Від нашого париського кореспондента.)

I.

Буде тому — не знаємо вже точно — три чи чотири роки, коли ваш співробітник раптом спостеріг — збентежено і не без меляхолії —, що він уже обоїми ногами, цілою суттю своєю, стоїть у пятому десятку років життя. Від тієї хвилі свідомість цього факту — не формально-числового, а суттєво-змістового — вже ніколи його не покинула. Було так:

Того вечора зайшов до нас свіжо приїхавший до Парижа молодий чоловік, яких 25—26 років, покінчений і іспитований студент, і ми вийшли разом на прохід, здовж побережа Сени. Ідучи, не памятаємо чому саме розпочали ми розмову про першу редакцію Літературно-Наукового Вістника, про Івана Франка, про Гнатюка, про вулицю Чарнецького 26, далі про Грушевського, про початки національно-демократичної партії й ідеольоґії, про передвоєнний Народній Комітет, про Володимира Бачинського, про тодішню редакцію „Діла", про Борковського, Весоловського. Ваш співробітник говорив зі своїм молодим знайомим наче сам із собою, наче з кимось однолітним, своїм сучасником. Молодий співрозмовець відповідав, здавалось мені, зовсім доріччно. Я говорив далі, говорив, розбалакався. Аж нараз я завважив, що він час від часу повторював мені все одні й ті самі слова, ввічливо, майже покірно, з лаявною повагою:

— Так, пане доктор.

А завваживши це, я й спостеріг раптом, що воно таки зовсім не „так", тай що воно вже ніколи „так" не буде. Він слухав, слухав, наче пив мої слова. Він розвідувався, він учився. Гей, гей! Він учився історії. А я ніколи до того часу не був так ясно зрозумів, що таке історія і ніколи так безпосередно не був відчув ту пропасть, яка відмежовує подію дійсну від події історичної, факт справді пережитий від факту переказаного — пропасть непереступиму, безумовну, абсолютну. Я йому подавав дійсність, а він переймав історію. Він слухав мене наче людину іншого часу, тоб-то він мене вже не розумів — чи то пак — розумів мене по свому.

Того вечора, серед срібної мряки, що випаровувала із старої ріки, і з якої ніжно виростали вежі Нашої Пані (Нотр-Дам), ваш співробітник здав собі справу, що кожній людині й кожній події прийде хвилина, виб'є година, коли сама вона станеться історичною, перейде, як то кажуть, до історії.

II.

Може саме й тому звязатися дружбою можна хіба тільки з кимось із своїх однолітків, з товаришів хлопчачих забав, спільних або одночасних лектур, молодечих поривів, з товаришами умових переходів, ідейних кріз і підйомів. Дружба, приязнь — це фізична й духова операція, яка доконується раз у життю; це одна з тих операцій, які мають в існуванню людини, в її життевій карієрі ціну одиноку, вартість неоцінену, без рівновартости, без можливости заступлення чи заміни. Ось чому й прогалини, які смерть вирубує в рядах дружби, представляють собою признаки завдаткованої, антиципованої смерти, бо немає нікого, хто міг би заступити тих, котрі відійшли.

Що минуло — ізчезло безвідклично. Та ми корінними врощені в те минуле, що запалося під землю. Воно — частина нас, воно дійсне нам, але воно молодшому поколінню вже недійсне. Хто краще тих з нас, що пережили інших, почуває, що також і приязнь є фактом, який раз доконався був та не доконається вже ніколи наново? Більшість другів кожного з нас, людей між сороковим і пятьдесятим, уже померли фізично і ввійшли в ту чудну та дивну систему смертну, що зветься історією, а ми ще жиємо — настільки окутані памяттю молодечого віку, що одночасно почуваємо, що ми в ньому врощені, і одночасно знаємо, що його вже більше ніколи не буде.

Можливо, що ми їм винні — їм, тобто тим, що відійшли — може ми їм винні останнім поглядом взад, останньою мандрівкою в заникаючу країну справжньої дружби — викликати свої власні спогади тай спробувати вирятувати від загину бодай дещо з того, чого завтра вже ніхто не буде знати і що буде пропаще раз на все?

III.

В цьому місці ваш співробітник мусить просити в Редакції і в Читачів вибачення за намережані тільки що, нескладні та кучеряві стрічки: їх нескладність і несуразність нікому не можуть бути очевиднішi й прикріші ніж самому авторові. Правду сказати, що співробітник вашого меньше мав намір такими меланхолійними зітханнями начинати свій біжучий допис.

нальний ніс дівчини казав глядачам про велику інтеліґенцію й здоровля власнички. Високе чоло, пооране час від часу довгими поперечними, неглибокими ще зморшками, доказувало докторові, що воно прикриває не таку то вже дурну голову. Темне волосся і такі самі очі вказували на добре серце дівчини.

— І все те не може бути моє. Шіснацять літ ріжниці! Темпераментна 24-літня дівчина — і я сороковець! Ні, краще вмру й не оженюся. Я-ж люблю цю дівчину та світа їй не завяжу!

Ці думки сильно дзюгнули мягке докторське серце.

— Знаєте, панство, час спати. Завтра не висплюся, бо мушу їхати в Коломийщину до сестри.

— Що ви, пане добродію, ми вас ніяк не пустимо! Хто видав утікати зі свят?

— Мені дуже мило у вас, отче декане, але я обіцяв бути і в сестри.

V.

Пішли спати. Чув Міся, як д-р Мудерко перекидався на ліжку до білого ранку. Кандидат на мужа мав розбиті нерви від калькуляції власних літ та Олюсі, від програних комбінацій у картах, від пива та чорної кави. Заснув десь в 7-ій рано і снився йому Форель і Герлінг. Тоді вуйко Міся поклав на таці з кавою для доктора всі Олині свідоцтва та метрику. Коли доктор розплющив очі, сказав йому сват рішуче:

— Не робіть дурниць... дівчина як пампушок. Всі ждуть на ваші освідчини... А як волієте, то я сам скажу.

Після обіду деканова Чумацька казала до чоловіка:

— Старий, старий! Тішся, що видаємо нарешті й останню дочку. Світ кінчиться, як тяжко найти нині для жінки щось доброго.

Давно вже ми постановили собі були присвятити сьогорічні свої різдвяні стрічки зусиллю викликання постатей і облич двох покійних другів — одного, кількома роками молодшого: Сильвестра Залінського, іменем котрого ми без його дозволу на сторінках нашого старого часопису користуємося, тай — другого, кількома роками страшого: Стефана Томашівського. Одначе намір — одна річ, а виконання — друга. Замість викликувати дві постаті новіших другів, ми намережали те, що вище бачите: останні місяці, тижні, дні й ночі занадто вже придавляли нашого брата, розбивали і розстроювали, щоби можна було осягнути степень духової концентрації, необхідний всякому, хто хоче спробувати вжитися в душу інших людей, живих чи покійних, тай закласти приловлені в цьому переживанню штрихи в сяк-так, бодай приблизно вірний рисунок-портрет. Мовляв —

...wer nie die kummervollen Nächte...

Отже мусимо відкласти до іншого часу й інакшої нагоди нашу проектовану мандрівку в минулі дні і стрічі з двома другами, що відійшли.

Один з них жие в нашій памяті як повний запалу, голодний духової поживи, ненаситний консумент книг і ідей — товариш з золочівського гімназійного кружка з останніх років минулого і перших теперішнього століття, вірний, чесний, льояльний вояк У. Г. Армії — такий неповсюдний лицар без хиби й скази, що волів руку на себе покласти на київському двірці 1919 року, ніж далі бути свідком велико-українського безголовства й безхарактерности. Трагедія Сильвестра Залінського була трагедією на ілюзіях побудованого галицького українського націоналізму, передвоєнного і воєнного, якому підрізала крила велико-українська дійсність...

А другий, Стефан Томашівський, найкріпший, після Драгоманова, український інтелект історичний і теоретично-політичний, досі неоцінений навіть приблизно в своїх позитивних вкладах, — носив і елементи своєї громадянської трагедії і своєї особистої недолі — бо Покійний була і трагічна постать і особисто мало щаслива людина — в своїй-же власній вдачі. Відійшов він передчасно, з горем в душі, з гореччю в устах. Заступити його — нема ким. І нешвидко буде, бо і spiritus flat, ubi vult, і треба добрих 20 років студій, щоби виховати когось приблизно такого освіченого, як Томашівський.

Одначе — годі далі, на нині.

Париж, 31. грудня 1932.

——о——

В. ІВАНЕЦЬ:

Мистецький храм.

Про поліхромію церкви у Долині.

Західно-українське мистецтво збогатилося на новий твір, на новий цінний здобуток. Ним є поліхромія **церкви в Долині,** виконана нашими відомими мистцями П. Ковжуном і М. Осінчуком. Праця ця, переведена у візантійському стилю, взорована на найкращих памятках византійського мистецтва. Серед богато орнаментики зі складними мотивами, вміло розміщені фігуральні картини, так, що в загальному вигляді дають одноцільну згармонізовану площу сильного мистецького виразу. Ті картини, це не образи, порозвішувані на стінах, що творилиб окрему для себе цілість, але органічно повязані складні частини тої площі, серед якої находяться. Оцей підставовий декоративний принцип переведений в цілій поліхромії. І чи то в пресвитерії, чи в копулі, у бічних навах чи на хорах, мистці придержувалися його, здаючи собі справу, що саме в раціональному пристосуванні поліхромії до архитектонічної площі полягає стилева оздоба. На склепінню апсиди імпозантне погруддя Господа в сяйві сходячого сонця. В копулі на цілу баню розкинене символічне його знамя, знамя віри: орнаментаційний хрест, який піддержують зринаючі херувими. На площах пендантивів, що піддержують копули, великі погруддя чотирьох евангелистів. Їх вираз поважний, глибокий, з замітним підчеркненням особистої характеристики. Найкращий з них св. евангелист Марко, що своїм типом нагадує ікону каменецького іконостасу, яка находиться з Національнім Музеї. В бічних навах, по боках вікон, по дві постаті: в одній св. апостоли Петро і Павло, в другій св. мученики Димитрій і Юрій. На хорах дуже вміло під декоративним оглядом розроблені історичні герби.

Цілість поліхромії робить дуже миле враження. Зелено-синя гама мило вражає вмілим контрастуванням іншими колірами. Золочення на відповідних місцях скріплюють ще під мистецьким оглядом і так сильний загальний барвний ефект. Він є передусім прегарний вечером, коли при освітленню приходить до повного вислову золото. Назагал ціла поліхромія незвичайно вдатна і видержана під стилевим оглядом. Вона є вислідом вмілої співпраці, в якій так щасливо доповняються велике декоративне вичуття Ковжуна з тонким розумінням византійського мистецтва Осінчука.

Так повстав твір, яким справді може похвалитися не лише Долина, твір, в якому церква стала високою мистецькою вартістю і тому придбала ще більше вартости духової.

СВЯТКУЙМО БЕЗ АЛЬКОГОЛЮ!

Замість алькогольних напитків нехай з нагоди Різдва Христового на святочному столі кожної української хати і кожного українського Товариства та забавового Комітету красується артистично виконана карта „Рідної Школи", звільняюча від алькогольних напитків. — Такі карти можна набути за попереднім зложенням датку (бодай 2 зол.) в Кружку або Головній Управі „Рідної Школи" у Львові, Ринок 10.

——о——

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. СІЧНЯ 1932.

ГАЛАКТІОН ЧІПКА

НА ПОРОЗІ НОВОГО РОКУ.

Розумію зовсім добре Ш. Читачів, які мною вже знудилися. Шість літ (з гаком!) читати все те саме, це може опротивіти навіть українцеві. „Те саме" — не значить, що той сам зміст, а той сам стиль, ту саму складню, ту саму будову фейлетону. Уявляю собі, з якою полекшою приняли колишні мої прихильники нового фейлетоніста, хочби він був слабший від мене в такій самій мірі, як я від Тиберія Горобця.

Йдучи на зустріч невисказаним побажанням Ш. Читачів, я рішився перейти на чужий стиль і написати святочний фейлетон зовсім не по свому. Спробую кілька стилів визначніших наших стилістів, котрий буде найбільше підходити мені і Ш. Читачам, той виберу на цей рік.

Зачну від головного редактора „Діла" В. Мудрого.

„Думки з приводу Різдва Христового.

Сьогодні, дня 7 січня святкує весь національно-настроєний, патріотично-думаючий і религійно-відчуваючий загал велике, традиційне і високо-поетичне свято Різдва Христового.

В тім дні наш народ подумає про дві речі: Радянський Союз і „Просвіту".

Чому? Чи може тому, що ці дві речі мають якийнебудь органічний звязок?! Ні! Але тому, що одно і друге незвичайно актуальне і нас безпосередньо торкаюче.

Чому?..

Приступаючи до відповіді на поставлене питання возьмемо наперед справу Радянського Союзу, як менше важну.

Комуністичні „обербефельсгабери" розробили подрібно-обдуманий і нюансово-викінчений плян наступу на все, що українське, що здорове, що живе.

Послухаймо, що вони самі кажуть про це: „Треба в першу чергу зробити споживчі кооперативи першорядним політичним фактором у революційній боротьбі (підкреслення наші — Ред.).

А тепер розгляньмо справу „Просвіти"

Латинська приповідка каже: „Капля лупає камінь" А щож доперва говорити про величаве освітне джерело, яке бурлило у Львові в часі трьох поколінь, яке пережило і переживе не одного, до Оренштайна включно

Чому?

Бо „Просвіта" це найстарше товариство, це є наша скала, а врата адова не одоліють його. Горі імієм сердца і чеки!"

Спробуймо І. Кедрина:

„На маргінесі Різдвяних Свят.

Щоб наголовок нашої статті не викликав непорозуміння, мусимо згори зазначити, що важко приходиться нам говорити про якийсь маргінес Різдвяних Свят. Всеж таки ми спробуємо заговорити про це, з огляду на пригожий момент, у якім українці є заінтересовані психічно, емоціонально і кулінарно, себто: колядою, ялинкою і кутею. Нас особисто цікавлять ці речі (і цікавили на протязі двох десятків літ!) постільки, поскільки вони відбуваються в пристойнім середовищі, де ще не загніздилася Упіпі, Сельроб, чи навіть УКаНаПа, а зате має карт-бляни Ундо і Катол. Союз, „Діло" і „Мета" (з Вп. през. Дешкевичем і Вп. дир. Кузьмовичем у всіх чотирьох випадках!).

Льогічно виходить, що маргінес Різдвяних Свят істнує, та що про нього можемо стільки написати, скільки бажає собі головний редактор і метрампаж".

Як кожний може бачити, стиль нічого, але чи буде відповідний — важко сказати.

Попробую заграничних кореспондентів Е. Я. Онацький:

„Різдвяні настрої

Наш поїзд нісся стрілою крізь плодовиті поля Римської Кампанії. Ми були в складі двох швайцарців (Годель — голова асоціяції. Воше заст. голови, він-же кореспондент „Ле Пті Парізієн", один француз, два німці, два китайці, два малийці і я). Телеграфні стовпи зливалися в непереривний паркан. Стовпи... Стовпи... Стовпи... А ізза них ми швидко побачили ліс циліндрів. Ліс хитався то в один, то в другий бік — знак, що люди махали головами. Між циліндрами усміхнене лице Грандія, який витав нас у складі двох швайцарців (Годель — голова асоціяції, Воше — заст. голови, він-же кореспондент „Пті Парізієн" один француз, двох китайців, двох малийців і я). А над циліндрами в ореолі слави: Муссоліні Великий Дуче Режіму..."

А тепер возьму інших заграничних: трьох парижських — В. Панейка, В. Левицького і С. Залінського та одного льондонського — Меленевського. З огляду на те, що їх стиль дуже подібний до себе, злучу їх разом.

„Під свято.

Ваш кореспондент мав нагоду стрінути одного доброго знайомого і друга, який тепер займає високе становище в одній з найбільших потуг світа.

— Ах як давно я вже вас не бачив! — почав друг Вашого кореспондента.

— А я вас дуже часто, — відповів Ваш кореспондент.

Після того розмова пішла вже гладко. Про незавидне положення одної з молодих республик на сході Европи, про українських „дипльоматів" у варшавській лібрерії, тощо. Очевидно торкнулась і справ нашої бідної, Богом забутої, затурканої країни.

Яка Ваша думка про її майбутність? — спитав Ваш кореспондент.

Друг Вашого кореспондента всміхнувся загадочним усміхом дипльомата одної з найбільших потуг світа, усміхом, що каже все і нічого та відповів:

— Про це іншим разом."

Маю враження, що й цей стиль мені не підходить. Нині публика прагне великих слів, як з піскілців кутих. Тому здається, аж тепер поцілю в саму середину.

„Вефлеємська зоря.

Чорне є чорне, біле є біле, але не все. Гітлер.

Сорок міліонів плюс один, себто український нарід і я святкуємо разом Різдво. Засяєвші над Соборною Україною вефлеємська зоря ясно, дуже ясно, майже так ясно, як моя програма. Хто не бачить ясности зорі, той сліпий, хто не бачить ясности моєї програми, того треба викинути поза скобки української нації і писати 40,000,000 + 1 — х. Нова вефлеємська зоря виведе українську сорокміліонову націю з угодової темряви. Не випадає мені, в моїй скромности, вказувати пальцем, хто тою зорею є, але кожний щирий український фашист догадається.

Д. Палій."

Тепер Ш. Читачі, черга на Вас. Вирішіть котрий стиль собі засвоїти.

——о——

Інж. Е. ХРАПЛИВИЙ.

Минулий рік у світовому господарстві.

В минулому році зайшло надзвичайно богато різких змін у світовому господарстві. Весь рік слідкували ми докладно за розвитком цих подій, подаючи зараз-же не тільки самі факти, але теж і погляд на їх причини і наслідки, при чому ми старалися підкреслити ці моменти, які були для нас і нашого народнього господарства особливо важні. Нині, щоби дати перегляд цих подій, коротко рекапітулюємо важніші моменти у розвитку світового господарства, щоби мати основу для продовжування наших оглядів в цьому новому році.

Рік 1931 виявив дальше **заломання теперішньої економічної системи**, опертої на **капіталізмі і господарському лібералізмі.** І хоча на місце тої системи не поставлено ніякі ясної іншої (комунізм не входить в рахубу), то еокномісти старалися залінити щілини крахуючої чи може лише захитаної системи ріжними півзасобами, з яких найважнішими були: поширення впливу держави на всі господарські ділянки публичного життя та відворот в зовнішніх, міждержавних звязках від господарського лібералізму. Ми бачили змагання ратувати власні господарства високими митами, барієрами для чужих і полекшами (митні премії) для вивозу своїх товарів і продуктів. Град митних розпорядків, які звичайно в надзвичайно скорому часі уряди видавали і щойно **екс пост** жадали затвердження законодатними органами, це живо всіх міністерств торгівлі, промислу, хліборобства і.., закордонних справ. Останньою піддалась загальній горячці протекційної системи Англія, яка й собі обгородилась після останніх виборів митними мурами.

Разом зі захитанням приватного господарства і чимраз сильнішим анґажуванням держави в цю ділянку життя, разом з безнастанним підтримуванням державою тріскаючих банків та інститутів, — прийшло захитання господарки **у державних** банках, **відмова від паритету золота** (девалюація), дальший хаос у господарстві держав, брак співпраці з іншими державами, а у висліді повне господарське розхитання **державних бюджетів.** Почалося від „Кредітанштальту" у Відні, а через „Данатбанк", „Дрезднербанк", „Амстельбанк", ряд менших европейських банків і поверх 2.000 американських банків — дійшло до **відпливу** золота з державних банків і девалюації в 14-ти державах. Одиноке незахитане досі у своїй вартості золото почало ставати обектом дискусій; чи воно вартне того, щоби бути дальшою основою валют. Це був один з найповажніших ударів по світовій господарці. Всеж-таки золото покищо володіє, але дальший розвиток кризи може ним легко захитати.

Світова **торгівля** зменшилась на 20—40 прц., ріжно у ріжних державах. Запаси товарів, накопичені у магазинах і портах, ширили **крізу у промислі,** фабрики ставали, **армія безробітних зросла до близько 30 міліонів здорових осіб** або стільки-ж родин. Дещо краще виходять з безробіттям аграрні країни, де люди можуть бодай прохарчуватись дома чи у добрих сусідів. Боротьба з безробіттям, яка зводилась до скорочення часу праці, до скасування акордової праці, тощо, — покищо завела. Найбільш болючою раною світової проблеми безробіття — це Німеччина, а за нею Америка й Англія.

Кредит і грошевий обіг, побудований у світі на взаємному довірю, захитаний. Бож ця кріза — це передусім **кріза довіря.** Не стало довіря між державами, не стало взаємного довіря між банками, не стало довіря між вкладчиками й установами. Примір першого недовіря — це рун на Німеччину, другого — рун банків на „Банк Англії" і його золото, третьою — кожна друга кредитова установа на земській кулі. Основою захитання цього довіря, це великанська воєнна контрибуція, накладена на Німеччину у Версалі та змодифікована пляном Юнга, яка по суті перекидала міліярдові маєтки з побитого краю до побідних країв; а що ці міліярди можна було заплатити лише з позичок, то вони стали першим нездоровим і штучним кредитом, за яким мусіла йти руїна. Отже підставою руїни міжнародніх кредитів стали пляни Доза і Юнга; їх частинним ратунком була мораторія Гувера, але їх основним ліком може стати лише счеркнення репараційних сплат.

Останній рік **в аграрній крізі** — це рік (щоб не вректи!) найнижчого ступеня біди. За крізою **плодів ріллі** пішла кріза тваринної продукції, яка обхопила всі аграрні країни, викликуючи небувалу **знижку цін на тваринні продукти і** трудність їх збуту. Рівночасна нужда безробіття обмежила збут хліборобських плодів, а монтований з трудом **бльок аграрних держав** східньої та полудневої Европи не дав для них бажаних наслідків. Одно погідне явище у міжнародніх аграрних відносинах, це зменшення запасів зерна, які ваготіли над всіми ринками світу. Рівночасно жнива в цім році дали менше пшениці на 40 міліонів сотнарів, вівса на 35 міл. сотнарів. Запаси виносять всього 10 прц. збору, отже є вже невеликі. Дуже можливо, що випродання цих запасів приверне рівновагу у хліборобстві, яке може перше переборе цю крізу і дасть товчок до відродження торгівлі і промислу. Надзвичайно дажкою сторінкою аграрної крізи є **непоплатність продукції і безмежне заловження села**, яке довело до селянських бунтів (Австрія) та морaторії селянських довгів (Мадярщина, Румунія). Зубожіння селян докотилось до краю, та воно проте досі не находить зрозуміння у кермуючих чинників деяких держав.

Вислідом загальної скрути була **знижка цін на промислові товари й обмеження продукції в промислі.** Знижка цін ішла не тільки шляхом знижки продажної ціни, але теж через девалюацію валют богатьох країн, обнижуючи дальше заробітну платню і силу купна трудових верств.

Цілий хід господарської кріли вказує на те, що сьогодня не можна ратуватися тим, щоб обмежуватись до свого загумінку, а треба братися усім народам до спільного ратунку. Це проявилося найкраще у мораторії Гувера, це вийде і на репараційній конференції, яка невдовзі відбудеться у Льозанні. Доказом цього, що сьогодня годі в господарських справах відділитись від решти світу, є теж **Радянський Союз**, який мусів зменшити свій експорт, бо нема кому продати, і зменшити ввіз машин, бо немає охочих до кредитування. З цим змінився теж і плян пятирічки, якого, як відомо, не виконають вповні, лише переходять на „нову пятирічку", яка є доповненням першої.

Треба сподіватися, що рік 1932 принесе **розвязку теперішнього господарського хаосу.** Вона тісно звязана теж з політикою, в якої осередку стоїть версайський мир. Моме голод міліонів вплине на зміну паперових постанов, які не видержали проби життя. В протилежному випадку господарська кріза може сама розсадити ці постанови насильно. Тому рік 1932 мусить стати роком великих змін.

—o—

Інж. В. НЕСТОРОВИЧ.

Польський експорт
та внутрішний ринок.

СХІДНИЙ РАЙОН ТЕРЕНОМ ВНУТРІШНО ТОРГОВЕЛЬНОЇ ЕКСПАНЗІЇ.

(Між кольоровим і білим ринком збуту. — Інші часи та інші кличі. — Дефіцитовий експорт. — Консумція корчиться. — Sofortprogramm і поворот до села.)

I.

„Лицем до Европи!" — це був клич, проголошений знаменитим французьким економістом Francis Delaisi у його книжці „Дві Европи". Він видвигнув у ній два поняття: „Европа А" і „Европа Б". Перша промислова, багата, якої символом є паровий кінь, — друга рільнича, біднiша, символізована живим конем. Европа А, турбуючись менше за свою посестру, рушила на підбиття екзотичних, заморських країв, примушуючи їх через довгий час бути відборцем своїх промислових виробів у заміну за цінні сирівці. Та з уваги на те, що ці вимінні трансакції найчастіше межували з експльоатацією і насильством, екзотичні країни почали проти них бунтуватись. І тепер націоналізм кольорових народів усе більше утруднює европейцям торго-

---

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. СІЧНЯ 1932.

Д-Р АНДРІЙ ЛАСТОВЕЦЬКИЙ.

Як перевірювали теорію релятивности.

Загальна теорія релятивности Айнштайна доходить до трьох висновків, яких перевірка доступна астрономам і фізикам; емпіричне їх потвердження має першорядну вагу для цеї теорії. І саме в цій статті хочемо тільки спробувати дати перегляд експериментальних праць, що мали своїм завданням провірення загальної теорії релятивности.

Одним із найважніших висновків у теорії релятивности є збочення світляного проміня в ґравітаційнім полі з прямої дороги в напрямі ділання сили ґравітації. Згідно з цим висновком світляні проміні повинні закривлюватися близько осередка ґравітації, подібно як закривлюється дорога вистріленого стрільна в ґравітаційнім полі землі. І так світляний промінь звізди, переходячи близько сонця, повинен збочити дещо зі своєї дороги внаслідок ділання ґравітаційного поля сонця. Згідно з обчисленням Айнштайна це збочення тим більше, чим менша віддаль даної звізди від осередка сонця на фотоґрафії неба, і для звізди, що находиться (на фотоґрафії) на самім березі сонця, рівна 1,753 луковим секундам. Цей відхил можемо обсервувати тільки підчас повного затьміння сонця, бо тільки тоді сонячні проміні не перешкоджають обсервувати звізд, що находяться близько сонця. Звичайно обсервації згаданого збочення роблять так, що фотоґрафують положення даної звізди підчас затьміння сонця та порівнують з положенням тої самої звізди, сфотоґрафованої в ночі підчас неприсутности сонця. Якщо збочення істнує, положення звізд на обох фотоґрафічних плитах мусить дещо ріжнитися від себе.

Щоби цей висновок загальної теорії релятивности перевірити, німецький астроном Фройндліх поробив перші підготовні заходи для помірів, які мав перевести ще в серпні 1914-го р. підчас затьміння сонця на Криму. Одначе світова війна перешкодила цьому. Щойно підчас затьміння сонця дня 29-го травня 1919-го р. бачимо при праці дві англійські експедиції: одну під проводом Давідсона і Кромеліва, в місцевості Собраль у Бразилії, другу під проводом Едінґтона і Котинґема, на португальськім острові Прінціпе в ґінейськім заливі, поблизу африканського побережжа.

Поміри, переведені першою експедицією, значно певніші від помірів, переведених другою експедицією, тому, що ця друга експедиція працювала в дуже некорисних обставинах. Отже Едінґтон і Дайсон обчислили на основі фотоґрафій, що збочення світляного проміня, який перелітає побіч сонця безпосередньо біля його берега, рівне 1,98 ± 0,18 лукових секунд, себто дещо більше від теоретичної вартости 1,753 лукових секунд. Та коли зважимо цілком оправдану поправку цих обчислень, зроблену німецьким астрономом Гопманом, щодо збочення цього проміня, тоді одержимо аж 2,16 ± 0,14 лукових секунд, себто аж на 25 прц. більше від теоретичної вартости!

Підчас нового затьміння сонця, 21. вересня 1922 року, брали участь у помірах збочення світляних промінів у ґравітаційнім полі сонця також дві експедиції. З них німецько-голяндська не мала сприятливих умовин. Зате американська експедиція астрономічної обсерваторії Ліка з Каліфорнії під проводом Кембела і Трімплера, що підчас затьміння сонця поробила фотоґрафічні знимки в місцевості Уолель на північно-західньому побережжі Австралії та порівнювала їх зі знимками, пороблениим 4 місяці раніше в ночі, в неприяві сонця на французькім острові Таїті, що лежить на дорозі між Австралією і середньою Америкою, дала доволі цікавий вислід: збочення світляного проміня, згідно із обчисленнями експедиції, на березі сонця рівналося 1,78 ± 0,17 луковим секундам; іншими словами: цифри, які вийшли на основі обсервацій Кембела і Трімплера були зовсім згідні з цифрами, передбаченими теорією!

Повних 9 літ треба було ждати на те, щоби згаданий уже німецький астроном Фройндліх перевірив обчислення Кембела і Трімплера. При перевірці виявилося, що оба ці дослідники не доглянули малої неточности в перечислюванні даних обсервацій. На думку Фройндліха вірний рахунок повинен був дати на збочення світляного проміня на березі сонця вартість більшу від теоретичної вартости, а саме не 1,78 лукових секунд, тільки 2,2 лукові секунди, себто саме стільки, скільки дорахувався Гопман, на основі обчислень Едінґтона і Дайсона. Тимсамим згідність помірів Кембела і Трімплера з теорією була захитана.

Про ці поправки говорив Фройндліх 12-го червня 1931. року на засіданні „Німецького Фізикального Товариства" в Берліні, здаючи рівночасно звіт з діяльности кермованої ним наукової експедиції Айнштайнівського Інституту в Почдамі, висланої на північну Суматру для помірів підчас повного затьміння сонця в дні 9. травня 1929. року. Ці поміри, переведені експедицією найдокладнішими апаратами та при всіх засобах осторожности, дали на відхил проміня, що перебігає безпосередньо біля берега сонця, вартість 2,2 ± 0,1 лукових секунд, себто вартість на 25 прц. більшу від теоретичної, а про-

вельні взаємини зі собою. Тому **Delaisi** проголосив згаданий на початку статті клич та радив Европі „А" звернутись лицем до Европи Б, помогти цій останній кредитами для інтенсифікації рільництва. Остання — мовляв — стане згодом корисним відборцем промислової Европи.

Ці міркування появилися ще в 1929 році, коли може не так завзяті були ще тенденції Рад. Союзу до індустріялізації в рамах пятилітки, коли могло здаватись, що і в інших аграрних країнах Европи Б не зростатимуть так швидко промислові амбіції, та що кредити будуть ужиті на скріплення сільсько-господарської продукції, а не на розбудову фабрик і.. зброєння. Тоді теж годі було ще передбачити пересварення країв Европи „А" між собою, заник довіря, революцію в царині торговельної політики, митні війни і ту гостру розбіжність політичних і господарських інтересів, якою покінчився 1931 рік а почався 1932-ий.

Життя вилвигнуло стихійно інший клич. „Державний господарський егоїзм", „самовистарчальність", чи як його звати, — це суттєві поняття теперішньої господарської програми в міжнародніх взаєминах обох полос Европи. А з тим появилася нова орієнтація: необхідність збільшення консумції на внутрішніх ринках.

Ця орієнтація найшла своїх речників теж у польському економічному світі.

Дефіцитовий експорт на зовнішні ринки та зростаючі трудноші цього експорту з одної сторони, і можливости поширення внутрішнього ринку, особливо у східних районах Польщі — з другої, — ось основи, на яких будують свої теорії згадані речники. Вони — зрештою не без слушности — підкреслюють, що дальше форсування вивозу з Польщі при помочі демпінґу, мусить у майбутньому жорстоко пімститись та **довести до абсурдального зубожіння держави згл. її населення.**

Думки ці є актуальні, особливо тепер, коли Польща вирішує нову експортову програму, шукаючи виходу зі зростаючої тісноти в міжнародніх торговельних оборотах.

II.

Демпінґ — це найслабше місце польського експорту.

В Німеччині вважають польський демпінґ з огляду на його характеристичні признаки небезпечнішим для світа ніж демпінґ совітський („Industrie u. Handel" із жовтня). І хоч полеміст із „Polsk-i Gospodarcz-oi" закидає німецькому органови тенденційне розуміння демпінґу в відношенні до Польщі (узглядиена продаж не лишень нижче цін продукції, але теж нижче краєвих цін), то все-ж є фактом безспечним, що **до вивозу майже всіх артикулів із Польщі доводиться доплачувати.** А від того, що втікатимемо від слова демпінґ не зміниться дефіцитовий характер експорту. Не зміняє суті речи і те, що страти наслідком управілеованої дешевизни за кордоном покриває при одних артикулах безпосередньо консумент — коли платить прим. 3—4 разів дорожче за вугілля, а 6 разів дорожче за цукор, — а при других держава шляхом вицозових премій.*)

Та в царині польського експорту не лише демпінґ є тривожним симптомом.

Діло ще в тому, що **події на заграничних ринках розвиваються трагічно для нього.** Вугілля стрічає зростаючу конкуренцію Англії і контингентові баріери у Франції, Бельгії та Угорщині; залізо заломилось на совітських злощасних трансакціях (важне мементо: судова кура̀теля над кольосальним концерном „Гута Покою"!), а дерево втратило німецький і французький ринок; справа експорту свиней ніяк не може наладнатись ані в Австрії ані в Чехах, а решта важних артикулів, як текстилька, яйця, масло і бекони, найшла поважні перешкоди в Англії...

В тому трясавинні труднощів можна грузнути в безконечність. Єдиний твердий ґрунт на горизонті — **це внутрішній ринок.**

Правда, — шлях до поширення цього ринку не легкий. Згідно з приблизним обчисленням пересічний річний дохід одного громадянина Польщі після відтягнення публично-правних тягарів виносить біля 200 зол. Отже якаж покупна сила може бути в того, якого доходи такі мізерні?

Страшне зубожіння мас, жахливий упадок життєвого стандарду в Польщі — це головна перешкода в розбудові поемности внутрішнього ринку з одної сторони — неретовність, а через те занепад сільського господарства, з другої знов — високі ціни фабричних продуктів (дотеперішній ефект знижки цін невеликий!), а дальше низький рівень робітничих і урядничих заробітків, 200-тисячна армія безробітних — це справді невесела дійсність. **Внутрішній ринок усе більше корчиться.** Темпо меншання стає все гостріше. Бачимо це хоч би з цифр, які оголошує Гол. Статист. Уряд, дарма, що відносяться вони тільки до деяких скартелізованих і монопольних товарів.**)

На жаль немає спроб бодай спинити цей катастрофальний процес, якщо не рахувати недавно вирішеної знижки ціни спирту, що є швидше висідом дбайливости за доходовість державного монополю, ніж початком акції для посилення внутрішньої консумції. **А така акція і то широко закроєна є необхідна** і чим пізніше вона почнеться, тим буде трудніша.

*) Кромі тарифових, податкових і кредитових премій, уряд аліментує вивіз за границю теж зворотом мита і без нього збут за кордоном прим. беконів, текстильки, хемічних виробів чи збіжа — був би просто неможливий. А які квоти пожирає у бюджеті зворот мита — на це вказують хоч би такі дві позиції: у самому місяці жовтні зворот мита за вивезене збіжа і муку виніс 2,3 міл. зол., а за вивезені бекони і мясні вироби 1,161 тисяч.

**) Для ілюстрації наводимо деякі з них. І так у місяцях січень—вересень 1931 р. зменшилось у порівнанні до тої самої періоди з 1930 р. консумція нафти на 8.582 тон, цукру на 13.783 тон, тютюну на 49.264.000 зол., спірту 100° на 7.459.000 літрів, соли на 14.349 тон, а сірників на 143.640 тисяч пуделок! Хіба вимовні цифри.

III.

Міродатним для зросту консумційної сили в Польщі є перш за все зріст заможности селян. Це є аксіома, яку врештою признають усі, що беруться писати на цю тему.

Одно тільки можна завважити, читаючи господарську польську пресу: богато з тих, що порушують справу внутрішнього ринку, маняться надіями, що він при відповідній дбайливости вже тепер зможе усунути в тінь експорт. Вони не добачують, що **село є обложно хворе** і що навіть при негайних лічничих заходах треба йому доволі довгого часу для реконвалесценції, а з тим до ролі, яку йому визначують.

Тому немає надії, аби тепер, — коли необхідність вимагає добувати за всяку ціну девізи та чужі валюти, аби матеріяльне піднесення села найшло упривілеоване місце в рамах **Sofortprogramm-y**, де таки — ніде правди діти — залишиться вивіз за границю, може ще більше демпінґовий, ніж досі.

Але своє місце воно найти мусить!

Ненормальні, просто трагічні умовини, в яких живуть сьогодні хліборобські маси, мусять спричинити реальні заходи, аби ті маси ратувати, а з тим ратувати цей одинокий твердий ґрунт для господарського майбуття Польщі. Інакше цей ґрунт теж розлізеться у безнадійному трясавинню.

Зокрема слід зацікавитись нарешті офіційним чинником **нуждою, яка розсілась в українських і білоруських селах,** себто в тому власне районі, який має стати тереном внутрішньо-польської торговельної експанзії. Там одна **руїна!** Повчаючий цифровий матеріял подало недавно „Діло" у статтях посла О. Луцького та інших передових людей із господарських організацій, хоч закрашений він невсипучою діяльністю української кооперації.

Клич француза **Delaisi** „лицем до Европи" містить у собі глибокий сенс. Трудноші Европи „А" багато подібні до тих, які має тепер Польща на чужих ринках, дарма, що інші тут ділають сили та інші причини. І тому цей клич, відповідно змодифікований, як клич **„лицем до села"** хай стане пробоєвим. Радикальна ревізія хліборобської політики дасть згодом внутрішньому промислови Польщі здорового консумента, яким є село.

те згідну з поправленими вислідами експедиції Давідсона-Кромеліна і Кембела-Трюмплера.

Якщо візьмемо під увагу згідний вислід цих трьох експедицій (і то на 25 прц. більший від висліду теоретичних міркувань) та незвичайну дбайливість при помірах Фройндліха, дійдемо до висновку, що нема причини сумніватися у правдивість цього висліду. Рівночасно ця подиву гідна згідність вислідів згаданих експедицій вказує на те, що причиною збочення світляного проміня може бути тільки ділання сонця. Бо, якщо ми приймили би погляд, що причиною збочення є щось інше і що ця причина є земного походження, то з огляду на змінчивість атмосферичних умовин було би незрозуміле, як ця причина могла би ділати з однаковою постійною силою в таких ріжних часах (обсервації були проведені в роках 1919-ім, 1922-ім і 1929-ім!).

Так само важко пробити якийсь закид техніці фотографічних знимок, виготовлених німецькою експедицією. Не можна теж пояснити цих відхилів від теорії діланням ґазової атмосфери сонця, себто т. зв. корони.

З цього бачимо, що обсервації не підтвердили вповні висновку загальної теорії релятивности Айнштайна щодо збочення світляного проміня в гравітаційному полі, даючи більший ефект від передбаченого теорією. А проте з цього не виходить, щоби ми мусіли відкинути цю теорію. А саме згаданий висновок є наслідком славних ґравітаційних рівнань Айнштайна для порожнечі. Отже якщо заобсервована вартість збочення (22 лукові секунди) є незгідна з вартістю передсказаною теорією (1.753 лукові секунди), мусимо цю обставину уважати вказівкою, в якім напрямі повинен іти розвиток і дальша розбудова теорії релятивности Айнштайна або зміна її основних рівнань.

—o—

ПАВЛО КОВЖУН.

ЕКСЛІБРІС У ГАЛИЧИНІ.

Брак історії українського екслібрісу відчувається не тільки в мистецьких чи бібліофільських колах, але і серед широких верств нашої і чужинної суспільности, що цим питанням цікавиться.

Український книжковий знак на західно-українських землях має у минулому гарну сторінку, особливо у XVII—XVIII століттї, як це показали досліди І. Крипякевича. Але опублікованого з тих часів матеріялу дуже мало. Таксамо Підкарпатська Україна, як показали досліди В. Січинського, може дати в цій ділянці багатий і цікавий матеріял, — не менше його знайдеться на Волині та Буковині. Отже, як бачимо, на всіх цих просторах, гарне поле діяльности для дослідника культурного українського життя, тимбільше, що ці простори безпосередньо стикаються зі заходом і тут можна найдерзніше прослідити і зясувати західні впливи.

Відродження українського мистецького екслібрісу на отсих землях припадає на перше десятиліття нашого віку, коли українське життя набрало найбільшої своєї сили, коли українські бібліотеки можна було лічити на сотні, розкинені по більших і менших містах, а навіть по селах. Як звичайно, в подавляючій більшости називав штемпель, — у рідших випадках проста друкована нумераційна наліпка.

Одним з перших мистецьких екслібрісів, що припадають на той час, треба уважати екслібріс Модеста Сосенка для церковного Музею у Львові, який переіменовано пізніше на Національний Музей, а другий, його-ж для митрополита Андрія Шептицького.

Оба оці екслібріси треба уважати мистецьким висловом того часу. Сам Модест Сосенко, передовий маляр ва тодішні мистецькі відносини, що мусів працювати буквально на всіх ділянках образотворчого мистецтва, від графіки до монументальних поліхромій — не оминув і екслібрісу. Сосенко був схильний до візантійського трактування своїх річей, хоч підходив до них не з сучасним розумінням візантики, а надавав їм легкий стилізаторський тон, що робив їх більше сецесійними, ніж візантійськими у формі. Екслібріс церковного музею все таки цікавий; задуманий він зовсім „по екслібрісному"; виведено там черця-літописця в келії з чорнилом і гусячим пером, на кріслі-столику до писання. Чернець у задумі, — тримає в лівій руці людський череп, плюс напис. В тім самім характері і другий екслібріс, Сосенка — виконаний більше шкіцово. Від цих його книжкових знаків лишається приємне враження; — видно, що робив їх майстер, людина мистецького діла; — немає на них жахливого дилетанського мізкування і знесилення, що прикро вражають серед повіні екслібрісів інших народів.

Згодом, за Сосенком, почали зявлятися екслібріси Олени Кульчицької. О. Кульчицька теж мистець, що працює на всіх мистецьких ділянках, але з перевагою в графіці. Екслібріси її виконані в перовій і дереворізній техніці, — з легкою стилізацією в пері і більшою в дереворізі. До них так само треба ставитися як до сецесійних — як до вислову свого часу. Деякий вплив і зацікавленість у мистця викликав львівський український екслібріоман В. Карлович.

Підчас війни, очевидно, про розвиток українського мистецького екслібрісу не могло бути мови, хоч не можна сказати, аби обставини були непригожі. Ріжні українські військові формації Січового Стрілецтва мали числені військово-походні бібліотеки, були і мистці, що обслуговували ті формації чисто мистецькою роботою, та очевидно, — коли мистецький книжковий знак не був поширений як треба до війни, то не міг він знайти відгомону й у воєнні часи. А велика шкода. Нині це був би прегарний матеріял для характеристики моменту українського вояцтва, що брало участь у світовій війні, бо романтика книжкових знаків того часу особлива. Це бачимо із військових екслібрісів майже всіх куль-

турних армій — де книжкові знаки, окрім мистецької вартости — мають особливий, своерідний чар.

Натомість знаходимо один український екслібріс військових часів, що хоч безпосередньо війська і не торкається — це екслібріс Володимир-волинської школи, роботи О. Кульчицької. Є він слідом перебування Січових Стрільців на Волині — бо тоді у запіллі зайнятому українським військом відчинялися перші українські школи.

У 1922 році зробив екслібріс І. Крипякевичу Володимир Січинський і тоді-ж почав і я виконувати книжкові знаки. Для пропаганди самого книжкового знаку, я приладив для ріжних видавців цілу низку екслібрісів, де вони друкувалися, з — поріжнім місцем для підпису покупця. Цим я намагався популяризувати екслібріс і викликати зацікавлення до нього ширшої маси, щоби покупець звикав до наявности екслібрісу. З того часу повстає моя серія екслібрісів, з них частина в літографічній техниці. Коло 1928 року починає виконувати екслібріси Петро Холодний (син), уводячи дереворит, мідерит, а навіть кредорит до техиік, уже уживаних раніше.

Одначе ця діяльність мистців на полі екслібрісу не викликала відповідного зацікавлення у замовця, посідача книг. Зворот до українського екслібрісу в Галичині прийшов в 1929 році, коли у Львові улаштовували виставку всеславянського екслібрісу. Тоді з істориком Крипякевичом улаштували ми на ній український відділ. Відділ мав повний успіх, і особливо ентузіястично привитала його польська львівська преса.

На екслібріс звернуло увагу ще кількох мистців, як Гординський, Іванець, Музикова, Осіньчук та інші. Безпосередньо по виставці заснували „Гурток українських екслібрістів" у Львові.

З того часу розвиток українського книжкового знаку іде нормальними шляхами, хоч ще не так, якби хотілося. Хоч і поволі, але знаходиться споживач книжкового знаку — замовець.

Таким шляхом повстала ціла серія українських екслібрісів і паралельно до чисто територіяльних бібліотек прилучується і закордонний екслібріс, виконаний для власників українських бібліотек у ріжних західньо-европейських містах. У 1931 році „Асоціяція Незалежних Українських Мистців" організувала український відділ на міжнародній виставці екслібріс в Льос Анжелес в Каліфорнії, що так само перейшов з великим моральним і мистецьким успіхом. Мені припала там честь дістати відзначення.

В останні часи до мистців, що цікавляться і виконують екслібріси прилучився Микола Бутович цілою низкою своїх цікавих екслібрісів.

З історії екслібрісу на українських землях виходить, що для його розвитку створений уже відповідний грунт і його майбутність запевнена. Піонірами екслібрісу були мистці, хоч і не були підготовані до нього посідачі бібліотек. Це в деякій мірі показчик того, що в Галичині було мало бібліотек з мистцькими відділами, де можна було би черпати відомості, зацікавлення, чи зрозуміння для екслібристики. Бо хоч у нас і не було літератури про екслібріс, то була вона на Заході і була у найближчих сусідів — поляків, чехів — не кажучи вже про росіян. Ці посторонні нам чинники мусіли викликати і у нас відповідний рух: замилування до книжкового знаку, тимбільш, що в тих чужинних публікаціях можна було нерідко натрапити на сліди старого українського екслібрісу.

Беручи все це за дійсно позитивне явище в українському культурному житті, а зокрема за явище, що сприяє поширенню українського мистецтва, хоча би росповсюдженням книжкового знаку і плекання його — нам хотілося би, аби і надалі він розвивався дійсно по мистецькій лінії. Було би бажане вдержати його на тій мистецькій висоті, на якій він став в часи свого розвитку — свіжим і мистецьким. Одначе маємо оправдані побоювання, що через невиробленість мистецького смаку українського споживача книжки готов і до цієї ділянки вдертися варвар, некультурний дилетант, та засмітити його безграмотними і дикими річами, як це сталося з книжковою графікою в Галичині.

—о—

ВСЯ ЮВИЛЕЙНА КОЛЯДА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ"! Всі українці й українки, українські товариства й установи, співацькі, музичні й аматорські гурти і вся українська молодь колядують і щедрують тільки на „Рідну Школу". БО МІСЯЦЬ СІЧЕНЬ — ЦЕ МІСЯЦЬ „РІДНОЇ ШКОЛИ"! — Заколядовані гроші слати прямо до Централі на адресу:

„Рідна Школа", Львів, Ринок 10.

В. БЛАВАЦЬКИЙ.

Театральна публика і репертуар.

Берусь за тему, яка в теперішньому нашому національному і економічному положенні здаватиметься багатьом — несвоечасною. З тим, що театр має величезне значіння і вплив на формування громадської думки, на душу молоді, на етичний світогляд громадянства — з цим від біди кождий погодиться, але.... не в нас!

Зважуся сказати, що може в ніякій нації театр не має такого великого виховуючого значіння, як саме в нас і саме в теперішні часи. Чому? Бо в позбавленій національних прав країні театр є одним з дуже нечисленних чинників, які промовляють до маси. Бо саме наш театр не обмежується тим, що заспокоює культурні потреби самого центру, а заглядає в найдальші закутини краю. Щодня десятки і сотні наших громадян на провінції відвідує його і не маючи інших духових емоцій, тим глибше і всесторонніше передискутовує ту духову страву, яку їй дає театр.

Погодімся з тим, що так воно є, признаймо величезну (і недоцінювану) вагу театру на психіку нашого, особливо провінціонального глядача і заразже, автоматично висунеться питання репертуару. Чим годує театр своїх глядачів? Чи театр доцінює сам вагу свого впливу і чи відповідно його використовує? Який повинен бути цей духовий корм для тисячі глядачів?

Може перш, ніж відповісти на ці питання, слід би було призадуматись над психікою нашого театрального глядача.

Зачну від компліменту, що може дасть мені змогу безкарно висловити і деякі негативні погляди. Рідко яке громадянство так і наше здібне до таких жертв там, де йому їх наказує національний обовязок. Та чи не є ми трошки (аж лячно мені писати) заскорузлі в деяких ділянках інтелектуального життя? Очевидно кажемо про масу, не про похвальні виїмки. Чи не застарілись ми дещо в своїх міщанських переконнях і звичках? Могутні етичні проблеми, які хвилюють західні громадянства, переоцінка дотеперішного розуміння моралі, соціяльні питання, фашизм і большевизм — пацифізм і мілітаризм, це все наслідок великого потрясення, якому на імя — Велика Війна!

Можна до цих проблем ставитись позитивно або негативно ,але якось до них треба поставитись!

А ментальність знаменитої більшости нашого громадянства у всіх цих питаннях (виключаючи національне) індиферентна або живе ще передвоєнними категоріями.

Тому-то наш театр — на мою думку — повинен ставити строго актуальні песи. Мало того — песи, яких тенденція глибоко хвилюватиме нашого глядача. Песи, які приневолюють його — негативно, чи позитивно — але пристрасно поставитись до·тої чи іншої проблеми. Песи, які розбурхують, викликують дискусії, які — навіть стягають на себе бурю протестів. Бо і негативне наставлення до тої чи іншої тези має в сонному царстві банальности і шаблону велике значіння.

Буду писати тільки про театр ім. Тобілевича (Кооп. Укр. Театр у Львові), бо тільки в ньому тепер (хай Бог і люди вибачать мені ці слова, вони похожі на самохвальбу) жевріє творча театральна робота. Цей театр вистанив останніми часами декілька пес, які ріжно сприймає наша публика. Всі признають солідну і цікаву театральну роботу, та зміст і тенденція пес викликає в одних гострі протести, в других признання. Одні хвалять — другі гудять! Але, що нас найбільш цікавить — ніхто до них не ставиться байдужно.

Нам не важно, що в „Пурзі" одне з героїв це нащадок капіталіста, а друге це активний большевик. Нам важно те, що глядач захоплюється сильними індивідуальностями діевих осіб песи, немов здійсненими постатями із повістей Джека Лондона. А таких сильних індивідуальностей в нах так не багато.

Ми не зважаємо, що дехто облудно обурюється на наскрізь здорову моральну тенденцію „Грішниці на острові Паго-Паго". Думка, що облудне промовчування деяких питань доцільне — не витримує критики здорового розуму.

Були і протести з нагоди вистави „Мини Мазайла", та про це вже писали.

Думаю, що зірвати з шаблоном і з песами, від яких „ні холодно ні тепло" це єдиний — а наш час — правдивий і доцільний шлях нашого театру.

Ширіть наш часопис!

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. СІЧНЯ 1932.

КУТ КУДАК.

„Встане Україна"!

(Святочна промова).

Петро Горілченко — патріот сердешний і душа в нього ріднесенька й рідесенька... Одним словом „дніпровая": широка, як лиман, вередлива, мов Ненаситець а прозора, як Чорне Море. І по мокрій головці гадки йому скачуть, як козацькі судна по порогах.

Широкому світові відомо, що наш Петро — українець свідомезний: аджеж в його хаті навіть рушник вишиваний бачили... Злі язики довго шептали ще й про якийсь календар „Просвіти" в скрині під кожухами. А хто зна, чи де там у нього за іконою безробітні павуки не дрімають на гривнях?.. Поправді нікому невідомо, як воно там є, але хай буде, як хоче: Петро вже й так випантрував для себе містечко на сторінках історії. В сорокміліоновій нації він є саме цим сорокміліоновим і не дай Боже вмре — пропаде чвірка з нульками...

У Петра Горілченка колись мухи просто таки на стіну пчихали. Доки вапно не подорожіло: тоді Петро купив їм портрет Шевченка та підстелив під носи. А мухи скоро так собі злюбили Шевченків вус, що й самі зразу патріотками стали: пчихали тільки на портрет, а Горілченкові лише тоді падали в миску, коли в ній курилася справжня національна страва — борщ.

Петро Горілченко — громадянин на славу: нехай лише чарку випє, як вже будиться в ньому політичний ґеній. Коли проковтне дві, тоді в честь свого народу іноді й кулаками у шинквас вдарить. А по третій готов за щастя України навіть... навіть... ликнути четверту...

— — — — — — — — — — —

Лямпа в ресторані розливає пяний блеск; як Пітії з жертовника, так куриться людям з лобів. За столиком три каменярі корками виковують Україні кращу долю, спіртом промивають її рани та в чарках топлять вороженьків. Усім носи сяють ультрачервоним промінням.

Горілченко саме кінчить промовляти

— Я!.. Ми!.. Ух, якби не тее... Колиб так, знаєте, не так, як тепер, а інакше, тоді й нам не булоб так, як є... Гей!.. Абож то ми не ми?.. Га?!..

І тут гукнув сусідові „га" в саме вухо...

Сталося чудо: вухо разом з головою піднеслося вгору, а з рота впали два мудрі словечка:

— Ая... Ага!..

Висказавши свою глибоку гадку, пяна головонька важко повалилася на тверезий стіл. Мов перевеслом скрутила очима й задрімала в солодкій тіні куфля...

Біля неї вже тихо спав третій чуб: снилася йому Кана Галилейська, державний монополь та жовто-блакитна повінь оковити.

Петро випатрошив чергову чарку. Тоді йому запінилося серце, як пиво, вином заграла кров у бючках. Мов щука підстрибнув із лави. Львиним жестом підніс чоло й почав промову.

Говорив шинквасові, полиці, столам та кріслам, куфлям і чаркам:

— Слухайте!!!..

Шинквас станув напозір. Пляшки цікаво витягнули шийки. Чарки присіли на столах, мов скаменілі. Навіть гніт у лямпі повернувся, а пиво зашипіло в бочці:

— Пст! Ш-ша!...

Петро підніс руку, як фашист, сплюнув для відваги і гукнув:

— Брати мої! я вам кажу: встане Україна!

І як паде кремезний дуб, підритий поросячим носом, як паде з висот зредукований достойник — упав під лавку.

Хто не платить за часопис, підриває рідну пресу.

До Українського Народу!

Коли засядете до святовечірного стола і серця Ваші сповняться святочною радістю з Різдвом Христовим, згадайте всі за долю і будучність української дітвори, що є долею і будучністю Українського Народу. І згадайте за ту найважнішу рідну установу, що має преважне завдання, в нинішньому лихолітті провадити і виховувати ту дітвору, той народній скарб так, як того вимагає щастя і добро Народу. Згадайте за „Рідну Школу“!

Усвідоміть собі, що святим обовязком усього Українського Народу і кожного з нас зокрема є, виховати той український цвіт у заповітах батьків і дідів наших, бо це головна підстава нашої майбутности. Той обовязок сповните, коли всіми думками, ділами і зусиллям поможете „Рідній Школі“ нести той тягар, який на неї вложили Ви самі, Українське Громадянство: вчити і виховувати українські діти в українській школі і в рідному дусі.

„Рідна Школа“ вже 50 літ свято виконує вложені на неї обовязки та до повного успіху своїх завдань потребує і вимагає ваших жертв, від яких не сміє відмовитися ніодин свідомий українець, ніодна свідома українка.

Жертвуйте в часі Різдва при кожній нагоді на „Рідну Школу“. Колядуйте на „Рідну Школу“. Призначуйте всі прибутки з святочних вистав і концертів на „Рідну Школу“. Нехай з тих жертв виросте обильна і богата Ювилейна Коляда „Рідній Школі“.

Що дасьте „Рідній Школі“, — дасьте нашим найменшим, дасьте собі, дасьте Батьківщині. Тим докажете, що у найважчий час свідомість і карність народу найбільші і тому майбутність його забезпечена.

У Львові, в січні 1932.

Головна Управа „Рідної Школи“:

Ілля Кокорудз, голова. Д-р Мирон Коновалець, секретар.

Члени Президії:

о. Базюк Олекса, Кузьмович Володимир, д-р Левицький Кость, Струтинський Михайло, Ющишин Іван.

СОФІЯ ЯБЛОНСЬКА.

Як живе Винниченко?

(Лист із Парижа).

Минулого місяця варшавський російський часопис „За Свободу“ надрукував повну іронічних натяків замітку про новий твір В. Винниченка „Щастя“.

„Известный украинскій писатель Винниченко, который уже заявил в свое время о своей лояльности в отношеніи СССР, но, тем не менее не был принят в комунистическую партію, написал тепер новое произведеніе под заглавіем „Счастье“, в котором с необичайным цинизмом занимается самобичеваніем, обвиняя себя в контрреволюційной до сего времени деятельности и раскаиваясь в этой деятельности. Винниченко заявляет, что он видит счастье только в коммунизме. Характерним является тот факт, что Винниченко, заявляя о своей преданности коммунизму, вистроил под Парижем собственный дом и участвует в обществе так називаемых „нюдистов“.

Характеристичне, що „За Свободу“ балакає з такою повною свободою про ідеї та зміст нового твору Винниченка, про який ніхто крім самого автора досі нічого не знає, тому, що твір не закінчений і що його ще ніхто не читав.

Моє довге інтервю з Винниченком на цю тему передам одним реченням його відповіди:

— Я вже звик до цього роду обвинувачень і абсолютно не маю найменшої охоти ані виправдуватись, ані пояснювати. Хай це роблять уже мої читачі, коли книжка появиться і коли її перечитають уважно.

Та як пояснити таку страшну ворожість до Винниченка? Мабуть люди не всилі приймати сміливі ідеї з легким вітвертим серцем, наче поезію про весняне кохання або спів соловя.

Та чому — питаю себе — коли люди не всилі воювати з ідеями, пробують заперечувати гармонію між життям автора і його творами?

Адже Винниченко ніколи не ставив себе як приклад — хоч мав на це право і деякі підстави. А коли вже докоряють йому, то чому роблять це так невміло, коли не сказати неграмотно?

Як приклад зради Винниченка до комуністичних його поглядів подають факт, що він живе у власному домі і перебуває в товаристві „нюдистів“.

Заводити дискусію на тему „власности“ у комунізмі не почуваю себе на силах. Але звязок між власним домом і „нюдистами“ справді веселий! Перш за все маленька поправка: не „нудистів“, а натуристів.

Але це видається чомусь таке подібне одне до одного для людей, які не знають теорії ані одного ані другого напрямку — як подібне в їхній уяві все те, чого вони не знають.

Про острів натуристів під Парижем, на Сені, де живе Винниченко і про шатро, яке він там збудував собі, маю охоту написати кілька слів.

Це маленький острівець (й як усі острови!) навколо облитий водою, що відокремлює його від землі.

На острові трохи дерев, кущів, трави, а найбільше води і неба. Крім цього кількадесять білих шатрів, зроблених не з полотна, а з тонесеньких на пів цм. плиток фібро-цементу, і в такім шатрі найбільше може поміститися дві особи. У літі, коли тепло, на острів приїздять гості „натуристи“, які тут проводять свої короткі вакації. Натуристи люди зовсім подібні до нас, тільки може завдяки іншій системі життя (воздух, рух, вода та сонце) вони здоровіші та витриваліші.

На острів приїжають за відпочинком далеко від міського гомону, фабрик і димарів. Тут вони скидають із себе запорошені, пересяклі запахом бензини і пороху тяжкі одяги, замість них вдягають купальні костюми і проводять короткі дні відпустки в забутті про втому, обовязки і про дисципліну міського життя.

Крім цього ріжняться вони від інших людей тим, що не їдять мяса, не пють алькоголю і воліють свої білі затишні шатра за десятиповерхові доми.

Ось менш-більше обстанова, в якій живе Винниченко. Тепер у час холодів острів зовсім самотний. Крім сторожа, автора „Щастя“ і кількох заблуканих пташин нема там тепер нікого. Від кількох місяців Винниченко мешкає так у свойому шатрі, над водою і пише свій новий твір „Щастя“.

Нічого дивного, що люди заздрять йому, вигадують про його життя та пускають у світ ріжні сплітки.

ОКРУШКИ

Не дивуйтеся, коли бачите дружбу розумної людини з дурнем; це товариші недолі; обом бракує того самого: — характеру.

*

Одну третину життя тратимо, щоби чогось навчитися; другу, щоби чогось навчити інших; у третій завдримо дурням, що не завважили ніколи глупоти власної ні чужої.

*

Праця збогачує матеріяльно та духово... але найбільше тих, на яких працюємо.

*

Деякі суспільні діячі так багато говорять про відставу сильного та свобідного життя, що неодному відбирають охоту до нього.

*

Є в нас багато скромних людей, які оцевиняють, що займаються якоюсь справою виключно тому, бо не уявляють собі, що хтось міг би це зробити краще за них.

*

Деяким авторам слова пхаються на папір у такім натовпі, що на думки нема там уже місця.

*

Критик, що занадто гостро осуджує твір, часто сам вимірює собі кару: — мусить його прочитати.

*

Деякі люди мусять аж змінити свої пересвідчення, щоби звернути увагу, що вони їх мали.

*

Біда, коли діячів, яких шануємо, не можемо назвати симпатичними, а симпатичних не можемо шанувати.

*

Якби деякі люди не хотіли часом сильно зазначити, що мають характер, то ми ніколи не запримітили би, що вони його не мають.

*

Хто не вміє оцінити жінки на підставі зверхнього враження, той не зможе оцінити й внутрішньої її вартости.

*

Всі погляди про кохання розсіває „кохання від першого погляду“.

Мих. Рудницький.

Студентське життя.

III. Великий Зїзд Союзу Братніх Корпорацій „Чорноморе“.

Останніми роками завважуємо серед нашого студентства зовсім нові напрямки в його орґанізаційному житті. Загал студентства не вдоволяється вже професійними обєднаннями, а щораз то більше звертає увагу на форми малих гуртів з ясною ідеольоґією та напрямними праці. Ці гурти, взоровані на корпораційних основах, вспіли вже виробити собі у нас окремий цінкий орґанізаційний тип, пристосований тісно до наших умовин, до нашого загально-національного, а зокрема студентського життя. Студентська корпорація ставить собі метою перевиховати і самовиховати своїх членів, школити характери і здібности, виробляти в них точно означений і трівкий світогляд, почуття карности, солідарности та самопошани, вкорінювати почуття відповідальности за свої вчинки і слова не лише у себе самих, але теж переносити це на загал студентства Коли до цього додамо плекання національ. традиції і виробливання студентського побуту й культу дружности, товариської культури, духового аристократизму й джентельменства — то дістанемо ідеальний образ цеї новітньої клітини студентства, якою є корпорація.

В днях 20. і 21. грудня 1931. відбувся у Львові III. Великий Зїзд Союзу Братніх КК. „Чорноморе“, що істнує формально від 1928 року, себто від І. Вел. Зїзду, який санкціонував цей стан, що в дійсности істнував уже від перших починів у поодиноких високошкільних центрах КК. „Чорноморе“, на тих самих статутах і внутрішнім правильнику під проводом найстаршої К. „Чорноморе“ Данціґ. Отже Союз Бр. КК. „Чорноморе“ не є механічною надбудовою корпорацій, але ідейним обєднанням новітнього типу орґанізацій національно-державницького студентства, що взяло свій почин від ідеї, кинених 10. лютого 1924. першими основниками К. „Чорноморе“-Данціґ.

При численній участи „Старої Хати“ (Батьків К.) та делеґатів поодиноких братніх КК. „Чорноморе“ вислухало звітів із місць їх осідків та рефератів. Обговорено основно низку питань звязаних із життям та умовинами праці як внутрішньої, так зовнішньо-орґанізаційної, консолідації сил і тактики, розважено можливости загального союзу українських КК., яких під цю пору маємо 17 (з того Союз Бр. КК. „Чорноморе“ обєднує в собі 7), орґанізації доросту, Старої Хати і т. д.

До часу обєднання всіх українських студ. корпорацій в союз, залишаються поодинокі братні КК. „Чорноморе“ з інш. на основі перманентної умовини праці чи тимчасових льокальних обєднань у звязку, даючи ініціятиву до творення таких же, чи приймаючи в них діяльну участь, і стоять непохитно на сторожі чистоти й розбудови корпораційної ідеї шляхом видавання брошур і дописів на корпораційні теми (останньо два числа „Корпораційної Трибуни“, як постійний додаток до „Студентського Вісника“, дописи в „Студ. Шляху“, в альманахах і т. д.). Заходом Союзу вийде теж небавом „Кодекс чести“.

Окрему сторінку Зїзду творило питання творення жіночих студ. гуртків, зорґанізованих на корпораційних принципах і з відповідною програмою самовиховання. Почин цьому дали почесні пані К! „Чорноморе“ — Познань, що обєдналися в „Кружок Українських Студенток „Чорноморе“, виготувавши для себе окремий правильник і напрямні і згідно з тим розпочали діяльність

Анальоґічно як у корпорації введено трьохстепенність єрархії (новик, юнка і Стара Хата). Кожний новопринятий член мусить відбути в Кружку новицтво і щойно тоді стає дійсним членом-юнкою. По закінченні студій переходить юнка в стан Старої Хати.

Як головну ціль поставив собі Кружок виховання в себе добрих, корисних, активних і життєрадісних членів нації. Засобом до цього має бути само- і взаємовиховання себе в тісному, добре зжитому гурті, вироблення повного позитивного світогляду через зацікавлення окруженням і забирання становища до подій, вкінці вироблення почуття вартости, обовязковости й відповідальности за свої вчинки. Велику вагу кладе Кружок на вироблення серед своїх членів прикмет, яких нині нашим українкам назагал бракує, а саме самопевности, вміння посвятитися для справи, неуступчивости й активности.

Коли зважити, що жіноцтво чи не найбільше впливає на формування молодого покоління, то такі постуляти, висвігнені самим жіноцтвом, є незвичайно позитивні. Кружок принято до Союзу як новика. Що це не відокремлений рух, годиться згадати, що перед різдвяними феріями засновалася в Кракові подібна жіноча орґанізація „Заграва", що стоїть у тісному звязку з Кружком „Черноморє" — Познань. Факт, що наші студентки помітно усамостійнюються та, йдучи з духом часу, дорівнюють в активности своїм товаришам, є безперечно відрадний.

—o—

Е. ТИШИНСЬКА.

Реформа подружого закону в Польщі.

Нинішня Польща регулює подруже життя своїх громадян трьома ріжними законами: австрійським, російським і німецьким. Що треба їх звести до одного, цього ніхто не перечить, — як також справедливість вимагає зрівнання прав жінки з правами чоловіка, що й узглядняє проект нового подружого закону. Але, що всі громадяни мають право домагатися, щоби цей закон був можливий, також ясне. Тимчасом проект, що вийшов зпід опрацьовання кодифікаційної комісії, викликав вже цілу низку застережень проти його введення в життя і навіть протестів, як показується, якої половини населення Польщі, що бачить у ньому поважне нарушення ним моральних підвалин, на яких побудована родина.

Що цей новий законопроект є і для нас українців некорисний, читали ми в „Ділі" ч. 286. Ми хочемо заговорити про цей законопроект з такої сторінки, яка досі була в „Ділі" мало зачеплена.

Справа подружого закону не може бути тільки справою контрактів, але з природи річи мусить рахуватись і з віроісповіданням, з вимогами релігії громадян, якоюб ця релігія не була і з духом та дійсним життям і з традиціями тих, що для них його підготовляють. Бо коли подружжа є основою розвитку суспільности, то воно входить у ділянку релігії і кожне віроісповідання має природне право регулювати подружі справи своїми засадами. Держава, що признає релігійну свободу, повиннаб шанувати права віроісповідань у подружому законі, тим більше, що ніяке віроісповідання не перечить державі її прав до регулювання цивільних наслідків подружжа, а навпаки помагає. Отже держава повинна рахуватися з тим, що у католиків і православних подружжа є тайною, актом чисто релігійним. Введення цивільних шлюбів і розводів підриває релігійні основи віруючих. А що в слід за тим іде, легко передбачити. Зразок цього можемо оглядати в СРСР. Для безконфесійних громадян повинні бути, розуміється цивільні шлюби і розводи. Влада, перед якою заключений контракт, має повне право його розвязати. Це річ природна. Зовсім інакше мається справа з католицькими шлюбами, чи православними. Ті з природи річи підлягають церковній юрисдикції. Польська Річпосполита славиться своєю релігійною толеранцією. Тимчасом у проекті нового закону читаємо, що подружжа є актом виключно державного законодавства, що лише цивільні суди рішають про важність подружжа і цим відкидають тайну і ціле канонічне право Церкви. Читаємо там про подружжа на час, сепарацію і розводи (арт. 54 і слід.). Розвід попереджає трилітня сепарація, а суд після того має ствердити трівкий розклад подружого життя, беручи під розвагу добро дітей. Обопільна згода вистарчає до розводу без подання правних причин. Час трилітної сепарації, залежно від рішення суду, може бути скорочений до пару тижнів, потрібних до переведення процесу. Проект арт. 58 — приймає велику скількість причин управняючих до сепарації. Нема ніяких сумнівів, що в таких умовинах кожне подружжа може одержати розвід — чи не за обопільною згодою подругів — чи в наслідок [illegible] мотивів — дійсних, чи штучно створених, як тяжка обида, відмовлення засобів удержання родині, покинення спільного мешкання без слушних причин і т. ін. Отже фактичною перепоною до розводу кожного подружжа є трилітний період, який може бути скорочений до пару тижнів. А „добро дітей" стає пустою фразою, як подружжа може бути розвязане і родина знищена. „Трівкий розклад подружого життя", що має ствердити суд, щоби дати розвід, законопроект вважає одною з причин, які мають лише хвилевий характер. Колиб цей проект став законом, то нормальні подружжа щезлиб, а настав би „рай вільної любови" для горожан обдарованих цивільними шлюбами і розводами.

„Ніяке законодавство поза більшовицьким не отвирає так широко брами вільним подружим звязкам, як цей проект" — каже о. д-р А. Шиманський, проф. універ. у Любліні. „Подружжа на пробу" — такої назви нема у самім проекті, але зате є „інституція подруж на пробу", якої досі не завело ніяке законодавство" (тамже). Після так поотвираних брам можна говорити, що кожне подружжа заключене на основі такого закону буде „подружжам на пробу".

По трилітній сепарації розвід є правом передбаченою заохотою для молодих подругів не мати дітей. А арт. 6., що признає нареченій права шлюбної жінки, очевидно заохочує до подружого життя наречених. Слушно тому каже д-р Шиманський, що цей законопроект є найбільше радикальний з усіх знаних законів з виїмком радянського. А д-р Чума, проф. унів. в Любліні пише: „Не знаю чи цією дорогою мається створити ряди таких, що легковажать церковні закони, чи невдоволених з державного закону. Не бачу користи з пропонованого стану річи ні для держави ні для Церкви. А замість цього виразно передбачую загрозу дісгармонії і дісорганізації з безсумнівною шкодою для загалу".

Кожний віруючий католик і християнин мусить тому протиставитися цьому проектові з поданих вище причин. Колиж додати до цього влучні виводи „Діла" щодо шкід, які з того вийшлиб для українців з національного погляду, то обовязок протиставлення для кожного українця й українки в імя святости наших родин і добра грядучого покоління є очевидний.

—o—

Після арештування Ґандія.

РЕПРЕСІЇ В ІНДІЯХ.

З Нового Дельґі повідомляють, що екзекутивний комітет індійського національного конґресу признано офіціяльно нелеґальною орґанізацією. Одночасно віцекороль Індій видав чотири нові декрети з постановами в справі боротьби з рухом цивільного непослуху. Декрети надають британській владі надзвичайні повновласти задля вдержання порядку й охорони життя та майна. Крім того дають вказівки в справі боротьби з гіндуськими нелеґальними орґанізаціями та одиницями, що допускаються нелеґальних учинків.

ПОВАЖНА СИТУАЦІЯ В ІНДІЯХ.

БОМБАЙ, 5. І. ПАТ. У Кавнпоре поліція мусіла кілька разів шаржувати, розганяючи ґумовими палками маніфестантів, що розігнані в одному місці виринали деінде. По місті ходять поліційні стежі. В Алягабад дві особи вбили, кільканацять ранили, а ще більше арештували. Анґлійська влада заборонила в цілому краю сторонникам Ґандія збиратис" публично й робити маніфестації в його честь.

КАЛЬКУТА, 5. І. ПАТ. 45 місцевих орґанізацій, звязаних з конґресом, проголошено нелеґальними.

ДЕЛЬҐІ, 5. І. ПАТ. Поліція розігнала ґумовими палками юрбу, зложену з 2.000 гіндусів. Багато з них арештувала.

ЛЬОНДОН, 5. І. ПАТ. Арештування Ґандія викликало в Льондоні велике враження. Уважають це доказом, що ситуація в Індіях дуже поважна, але рівночасно, що уряд рішився правити сильною рукою. Із міродатних кол зачувати, що слід надіятися арештування ще яких 50 осіб, провідників конґресу, який буде оголошений орґанізацією нелеґальною. Попри ці репресії британський уряд рішився перевести конституційні реформи, до яких зобовязався на конференції Круглого Стола. На доказ щирих намірів уряду в сій справі постановлено, щоби британські члени з мішаних комісій для справ Індій виїхали 15. ц. м.

В Індіях буде створений окремий комітет, в якого склад увійде теж Ґанді. Завданням комітету буде вияснити ситуацію й довести до устійнення політичної й господарської програми на будуче.

СЛОВО ҐАНДІЯ ДО ЗЕМЛЯКІВ.

Як повідомляють з Бомбаю, Ґанді перед арештуванням залишив інструкції, що подають спосіб дальшої боротьби. Гаслом цієї боротьби є слова: „Індії, прокиньтесь!"

Інструкції Ґандія наказують бойкот заграничних товарів, поворот до ткальних товарів власного виробу, занехання співпраці з анґлійською владою, бойкот сільного монополю, добування соли з моря і т. п. Гіндуське населення має здержатися від насильств, щадити анґлійських мужчин, жінок і дітей навіть тоді, якби анґлійці їх провокували, дальше припинити всяку працю в користь анґлійських інституцій і т. п. Свій поклик Ґанді кінчить словами: „Непрослідня є воля божа. Скажіть мешканцям Індій, щоби не лякалися складати жертви на вівтарі волі, хочби з утратою життя. На цьому шляху населення Індій добуде волю".

Ґанді вислав анґлійським місіонарам окреме письмо, в якому пише: „Скажіть вашим землякам, що не маю до них ніякого жалю. Борюся з ними, бо їх люблю".

На місце арештованого провідника індійського конґресу, Пателя, вибрали Раєндрапрагала, якого на другий день поліція арештувала.

ГІНДУСИ СТАЮТЬ ДО БОРОТЬБИ.

БОМБАЙ, 5. І. ПАТ. Бюро Райтера довідується, що екзекутивний комітет гіндуського конґресу виготовив уже подрібний розпорядок пасивного опору й дожидає тільки проголошення в урядовому часописі анґлійських розпорядків, щоби розпочати акцію.

КАЛЬКУТА, 5. І. ПАТ. Наказано охоронні засоби, що мають на меті опіку над визначними особами, що могли би стати жертвами терористичних замахів.

БОМБАЙ, 5. І. ПАТ. Комітет льокального конґресу розгорнув енерґійну акцію проти уряду. Створено 60 воєнних рад, що мають по черзі заступати себе в акції на випадок арештування. Тисяча добровольців находиться на листі діячів від комітету. 10.000 інших мали завербувати за останніх пять днів. Передбачена пропаґанда за бойкотом морських транспортів, припинення вивозу золота і нелеґальний виріб соли. Конґрес зорганізував два шпиталі на 450 ліжок для евентуальних жертв, не хотячи, щоби його прихильники мусіли користати зі шпитальної опіки, субвенціонованої урядом. Одночасно йде боротьба уряду проти гіндуського нелеґального руху.

ПРИВІД ДО НОВОЇ ОКУПАЦІЇ.

ТОКІО, 5. І. ПАТ. Тому, що у Фу-Чев юрба китайців убила двох японців, міністерство маринарки приказало трьом торпедовцям рушити до Фу-Чев. Раніше вислано туди кружляк. 100 моряків висіло на беріг, щоб дати охорону японському населенню.

ЗА ПОБИТТЯ АМЕРИКАНСЬКОГО КОНСУЛЯ.

ВАШИНГТОН, 5. І. ПАТ. З приводу нападу японських вояків на американського консуля Чемберлена в Харбіні державний секретар Злучених Держав вислав на руки японського амбасадора енергійний протест. Здається, що вияснення мукденської влади не вдоволили Стімзона.

ТОКІО, 5. І. ПАТ. Міністерство закордонних справ доручило японському амбасадорові у Вашингтоні висловити урядові Злучених Держав у Вашингтоні спочування з приводу побиття консуля Чемберлена в Харбіні. Слідство викрило, що причиною інциденту був японський товмач, якого й звільнено. Обмірковують теж кару для двох японських вояків, учасників інциденту.

НЕПЕВНІСТЬ РЕПАРАЦІЙНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Як повідомляє „Еко де Парі“, французький уряд обстає дальше при своїй тезі, що не можна означувати остаточної дати відкриття репараційної конференції, доки не скінчить своєї роботи комісія закордонних банкирів у Берліні. На думку французького уряду репараційна конференція, щоб оцінити платездібність Німеччини в найближчих роках, повинна знати всі зобовязання, які тільки має німецька держава. Газета запитує, чи таке поставлення справи не рівняється відложенню репараційної конференції на необмежений час? А треба тямити, що Німеччина займає таке саме негативне становище супроти комісії банкирів, як і супроти держав вірителів.

ФРАНЦУСЬКО-РАДЯНСЬКИЙ ПАКТ ПРО НЕАГРЕСІЮ.

З Парижа повідомляють, що переговори державного секретаря міністерства закордонних справ, Бертельота, з радянським амбасадором Довгалевським у справі пакту про неагресію довели до порозуміння, на основі якого має утворитися комісія задля розвязання всяких спірних справ між Францією і Радянщиною. Комісія буде зорганізована подібно як німецько-радянська комісія, утворена на основі умови з 1929 р. Мішана французько-радянська комісія радитиме на переміну в Парижі та Москві. Перша сесія тієї комісії відбудеться в Москві два тижні після підписання пакту про неагресію. Тому, що осягнено порозуміння в основній справі, можна надіятися швидкого закінчення переговорів. Однак до підписання умови згідно з волею Франції прийде аж після підписання пакту про неагресію Радянщини з Польщею та Румунією.

В СПРАВІ ЗНЕСЕННЯ ПРОГІБІЦІЇ.

ГЕЛЬСІНГФОРС, 5. І. ПАТ. Президент естонської республики рішив скликати надзвичайну сесію парламенту на 19. ц. м. в справі знесення прогібіції.

АМЕРИКА ЗБРОЇТЬСЯ.

ВАШИНГТОН, 5. І. ПАТ. В палаті репрезентантів зложено проект закону, що передбачує будову 120 нових воєнних кораблів, яких кошт **обчисляють на 616.250 долярів. Всі нові кораблі мають, мовляв, заступити старі, що вже перестаріліся.**

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·91·50—8·92·00, канадійський доляр 8·74·00—8·75·00, чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінг 1·12·00—1·14·00, румун. лей 0·05·00—0·05·50, француський франк 0·34·80—0·35·00, швайцарський франк 1·73·50—1·73·80, фунт штерлінгів 30·00·00—31·00·00, радянський червінець 0·00—0·00, німецька марка 2·11·50—2·11·90.

Збіжжя.

Пшениця двірська 24·25—24·75, пшениця селянська 22·00—22·50, жито галицьке 25·25—25·50, ячмінь галицький броварняний 19·00—21·00, ячмінь на пливо 15·25—15·75, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 22·25—22·75, кукурудза румунська 16·50—17·00, бараболя промислова 2·50—3·00, фасоля біла 18·50—20·50, фасоля кольорова 00·00—00·00, фасоля краса 27·00—28·00, горох піл-Вікторія 30·00—32·00, горох польний 26·00—27·00, бобик 22·00—23·00, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 18·00—19·00, сіно солодке краєве прасоване 9·00—10·00, солома прасована 4·50—5·00, гречка 18·00—18·50, льон 36·00—38·00, дубінь синій 12·00—14·00, ріпак 28·00—29·00, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 13·50—13·75, отруби пшеничні 11·75—12·00, крупи гречані 34·00—36·00, пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 00·00—00·00, пенцак 00·00—00·00, просо краєве 18·50—19·00, макуха льняні 25·00—26·00, мак синій 80·00—90·00, мак синій 000·00—000·00, конюшина червона 170·00—180·00.

ЯПОНСЬКІ ПРОВОКАЦІЇ.

МОСКВА, 5. І. ПАТ. Радянська преса довідується, що в Харбіні вибухнули вуличні демонстрації, спрямовані проти місцевої китайської влади. Прийшло до сутичок з поліцією, причому одного поліціянта вбито і 9 ранено. Надіються ще китайських погромів. Інспіратором цих демонстрацій є японці, що хотять використати їх як притоку до заняття Харбіна.

ВИБОРИ ДО СЕНАТУ В ЮГОСЛАВІЇ.

В неділю, 3. ц. м. відбулися в Югославії сенатські вибори. Вибирано половину сенаторів, значить 46, бо другу половину на основі нової конституції іменує король. Подібно як при виборах до скупштини, так і тепер вибрані самі кандидати проурядової партії.

РЕВОЛЮЦІЯ В АРГЕНТИНІ.

В аргентинській провінції Ентреріос, положеній над уругвайським кордоном, вибухло повстання проти уряду. Повстанці заняли міста Конкордія і Ляпаз, де кілька осіб убито і багато ранено. В урядових колах заявляють, що повстання не найде більшого відгомону і незабаром буде зліквідоване.

КОМУНІСТИЧНА АГІТАЦІЯ У ВЕСТФАЛІЇ.

Наслідком комуністичної пропаганди в деяких копальнях рурського басейну вибух 4. ц. м. частинний страйк вуглекопів. Число страйкарів переходить денеде 50 прц. робітників. В Есені стверджено акти терору, яких допустилися комуністичні агітатори. На передмісті Борбек комуністи знищили трамваєві зворотниці, поривали каміння з вулиці й уложили з нього запори на трамваєвих шинах. Прийшло аж до стрілянини, однак обійшлося без жертв у людях. Поліція арештувала коло 100 агітаторів. За публичні заворушення в Діссельдорфі, Гертені, Ремшайді та інших місцевостях арештовано кількасот осіб.

ГУВЕР ПРО ГОСПОДАРСЬКУ САНАЦІЮ.

ВАШИНГТОН, 5. І. ПАТ. В письмі до конгресу, який зібрався вчора, президент Гувер закликає занятися негайно програмою господарської санації. Гувер представив цю програму конгресові в грудні. Програма передбачує вилатну допомогу для фармерів і низку інших розрядків, між іншим створення великої кредитової інституції, що підтримувала би всякі торговельні підприємства.

ЛОТВА ТЕЖ ЗГОВОРЮЄТЬСЯ З РАДЯНЩИНОЮ.

РИГА, 5. І. ПАТ. Лотишський посол у Москві Стексіс запропонував радянському урядові переговорювати в справі пакту про неагресію між Лотвою і Радянщиною. Радянський уряд приняв цю пропозицію з вдоволенням і 5. ц. м. виїхав з Москви до Риги представник комісаріяту закордонних справ Стомоняков, що вестиме переговори з лотишським урядом. Рівночасно буде переговорювати в тій самій справі з представником Румунії.

---o---

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.-БЮДЖЕТОВА КОМІСІЯ.

ВАРШАВА, 5. І. ПАТ. Засідання сойм.-бюджетової комісії 11. січня. На денному порядку прелімінар бюджету мін-ства закорд. справ і президії мін. дади.

САМОГУБСТВО ПОСЛА ББ.

ВАРШАВА, 5. І. ПАТ. Соймовий посол д-р Тад. Варинський (ББ) повісився в соймовім готелі. Покійний був перед тим начальником відділу в мін. освіти. Видавав „Нову Кадрову“, про яку багато говорили на берестейськім процесі; був теж ген. секретарем комітету для ушанування іменин Пілсудського. Є чутки, буцімто причиною самогубства були якісь судові візвання, які лежали на столі.

ЗА ШПІОНАЖУ.

ВАРШАВА, 5. І. Наглий суд у Гродні засудив Мойс. Давидовича за шпіонажу на кару смерти, Шайвея Карпа на 15 літ тюрми.

ГОРГОНОВОЇ НЕ СУДИТИМУТЬ У БРУХОВИЧАХ.

Справи, чи обвинувачена Горгонова стане перед наглим судом, ще не порішили. Розправа відбудеться на другий тиждень. Не здійснюються теж чутки, що наглий суд відбудеться в Бруховичах; розправа відбудеться у Львові. Самособою підчас розправи може виринути потреба, щоб суд мусітиме виїхати на місце злочину. Горгонова ще не має оборонця.

САМОГУБСТВО ПОЛІЦАЯ.

У Львові на Филипівці ч. 10. застрілився поліцай Косінський. Причина: нерв. розстрій.

Б. МІН. СТШІБНИ. УВІЛЬНЕНИЙ.

У Празі йшов кілька тижнів процес проти бувш. чл. міністра залізниць і парл. посла Стшібного. Стшібного обвинувачували в фальшивих зізнаннях у звязку з надужиттями підчас його урядування. Стшібного увільнили. Це вже третій з черги процес проти провідників чеського фашизму. Перший був проти ген. Ґайди за шпіонажу в користь СРСР, якого засудили на тюрму та деградацію. Розправа проти б. посла ЧСР у Вашингтоні Преера закінчилася позбавленням його горожанських прав. Стшібного обвинувачували, що зі спільниками за хабарі форсував доставу зал. вагонів із закордону.

---o---

РІКИ ВИЛИВАЮТЬ.

ВІДЕНЬ, 5. І. Після кількаденного дощу й тання снігу в горах вилили доплини Дунаю, залили багато місцевостей біля Зальцбурга й Камерґуту. Вода в Дунаї піднеслася за день з 98 цм. на 2.25 м. Біля Відня залили інундаційний терен.

БЕРЛІН, 5. І. ПАТ. У горах Гарцу ріка залила багато місцевостей, 100 м. залізничого шляху залило, місцями шини висять у повітрі. Міст завалився, 1 чоловік згинув. У Ґослярі завалився дім. У Везері біля Касель утонула дитина. Біля Келю вода заподіяла великі шкоди по селах.

---o---

ФІНЛЯНДСЬКО-БІЛЬШОВИЦЬКИЙ ПАКТ.

ГЕЛЬСІНГФОРС, 5. І. ПАТ. Почалися тут запропоновані Фінляндією переговори з СРСР у справі пакту про неагресію.

---o---

ВКРАЛИ МУНІЦІЮ.

БЕРЛІН, 5. І. ПАТ. У Тройсдорфі в Надрейні вкрали (мабуть комуністи) з райнської фабрики динаміту 2.000 піротехнічних набоїв.

Спортові висліди.

Львів. Погонь—Україна 5:0 (2:0, 2:0. 1:0).

В Україні найліпший напад. Попри Труша І. вибивався теж Труш II. Юра віддав кілька небезпечних стрілів. Суддював п. Саварин. Видців ок. 500.

Початі вчора гокейові змагання продовжуватимуться. В А. кл. буде нині (6. І.) в год. 12-ій на Ґданську стріча Погоні з Лехією. В Б. клясі грає передпол. Чувай з АЗС. попол. Чувай — Гасмонея в 14.30 на Світезі. Інші речинці мистецтва А-кл. є такі: 8. ц. м. Україна—Лехія та Чорні—Погонь; 9. ц. м. Чорні—Лехія; 19. ц. м. Україна—Чорні.

Репрезентація Румунії розіграє в четвер в год. 20.30 на леді ЛТЛ змагання з тімом Львова, у склад якого війдуть грачі всіх дружин.

Криниця. Краків—Румунія 5:1 (3:1, 0:0, 2:0)

Криниця. АЗС—Брандербурґер Айсл. 2:1.

Берестейський процес.

(52-ий день розправи).

Сьогодні промовляли оборонці, щоби збити з пантелику деякі твердження прокуратора. Забирали голос: Штерлінґ, Шиманський, Ляндав і Домбровський. Перший з них Штерлінґ — намагався виказати, що всі документи, на яких оснований акт обвинувачення не походять від ППС. Крім тих підозрілого походження документів оснований акт обвинувачення на конфіденціональних відомостях поліції.

---o---

НОВИНКИ

— **Першорядна українська фризієрня Т. Кутковського, Львів, вул. Бляхарська 11, тел. 93—21.** 1070 8-?

— **Усім нашим передплатникам, дописувачам і прихильникам бажаємо Веселих і Щасливих Свят!**

— **Повне видання творів В. Стефаника.** Комітет, що підготовляє це видання в одному томі при співучасти наших найкращих мистців, пригадує, що воно буде доступне тільки в передплаті, для тих, що замовлять його раніше. Наклад тільки 1000 нумерованих примірників у мистецьких палітурках. Ціна в передплаті 20 зол. Замовлення за першою ратою найменше 5 зол. пересилати на адресу: „Центробанк“, Львів, Ринок 10. з допискою „Твори Стефаника“.

— **Подяка.** Не маючи змоги подякувати особисто всім тим українським жіночим установам і громадянам як із краю так і з еміграції, які прислали мені вислови своєї солідарности та ... з приводу відомого виступу польської

посолок проти мене, пересилаю їм цим шляхом щиру подяку. — **Мілена Рудницька.**

— **Пані Ася Левицька**, дружина д-ра Дм. Левицького зложила 10 зол. на допомогу „Просвіті“ замість святочних побажань для кревняків і знайомих.

— **Фільмова редута.** „Союз Службовиків Театрально-Кіно-Фільмових“ у Львові — улаштовує в суботу, 9. січня, в год. 10.30 вечора, в салі Лисенка при вул. Шашкевича — фільмову редуту з добірною програмою. Білети продають кіна „Паляс“ і „Коперник“.

— **Велика Маскарада** Театральної Кооперативи у Львові відбудеться дня 6. лютого у „Народнім Домі“. Як і попередніх літ, маскарада ця буде визначуватися добірним товариством (вступ тільки за особистими запрошеннями) і Комітет роздасть на ній цілу низку вартісних нагород за найкращі маски. Запрошення будуть розсилатися вже від 15. січня. Дістати їх можна буде в бюрі „Кооперативи Український Театр“ у домі Т-ва Лисенка, вул. Шашкевича 5. партер, від 9—2 і 5—7. щодня.

— **За тверезість.** Українське Протиалькогольне Т-во „Відродження“ взиває Українське Громадянство обходити Свята без алькоголю. Не слід пяничанням і розтратністю поганити світлі празники, не годиться пяною гульнею безчестити Рідзво Христове. Тверезі, здорові і ощадні засядемо цього року до Святої Вечері! Веселими, чистими голосами заспіваємо Христос раждається! — Головна Рада Українського Протиалькогольного Т-ва „Відродження“.

— **Музей Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові**, вул. Чарнецького 24, мав у місяці грудні 1931 р. 72 катальогові числа приросту до загального числа 22332 включно. В поодиноких відділах прибуло предметів: археольогія 2, етнографія 65, церковна старина 2, історичні пам'ятки 7, різьба 1, рисунок 1, репродукції 116, видівки топографічні 22, альбоми репродукцій 6, знимки 136, монети 43, печатки 2. Жертводавцями були пп.: д-р Барвінський Б., Горук І., Дорошенко В., ред. „Енциклопедії“, проф. Загайкевич Б., Забігач С., Завадович Р., Коверко А., д-р Крипякевич І., д-р Колесса Ол., Коцюбова О., проф. Кіт М., о. Королюк С., учит. Лащук П., Арт. Литвиненко С., д-р Левицький В., ред. Левицький-Софронів В., рев. Мельничук М., рев. Мисак Т., Млинська П., ред. „Нової Хати“, Ольшанський Л., о. Осмак Р., д-р Полянський Ю., Канцелярія „Просвіти“ у Львові, Слюзарева С., вкал. Студинський К., Тов-о „Сокіл-Батько“, д-р Федів І., д-р Цегельський Р., Чайковський Е., Чепіль І., Тарновський В. Управа Музею складає усім їм за це щиру подяку. — Відвідало музей '12 осіб, у тому дві шкільні прогульки. — **Управа Музею.**

— **Різдвяні ферії.** Кураторія львівської шкільної округи повідомляє, що різдвяні ферії у всіх школах, які святкують греко-католицькі свята, треватимуть до 20. січня ц. р. Наука починається 21. січня 1932.

— **На карти „Рідної Школи“, що звільняють від алькогольних напитків з нагоди Різдва** зложили в зол. Громадяни(ки) зі **Заліщик:** Панство Бараники 15; по 10: о. сов. Попадюк, о. катехит Камінецький, Юрійчук, інж. Чехович, суддя Ястрембський, Будзиновська Рожа; по 5: д-р Долинський, Стажинська, Дембицька, проф. Жалевич, панство Волошанські, панство Кашовські; по 2: панство Рудницькі, о. Боклащук, панство Сухорські; із **Заліщиччини:** Городечна Софія — Острів 10, о. дек. Жигаль Іван 2 і одна особа 1.— Хто слідуючий?

— **Українські колядки у львівському радіо.** В середу дня 6. січня в день навечеря Різдва Христового в 17.45 год. відспіває мужеський гурток під кермою п. І. Охримовича низку українських народніх колядок.

— **З краєвої хроніки.** Біля копальні „Лівія Гольдберг“ пожежа знищила два будинки вартости кількох тисяч золотих. — Земний газ вибухнув при вул. Понеряя у Бориславі, дві особи поранені. — Кинулася з дитиною у криницю Юлія Мазур у Дрогобичі з роспуки. — Івана Гордія з Джурова арештували під замітом убивства Миколи Федорука. — У Перемишлі арештували 6 комуністів за демонстрацію.

— **З усієї Польщі.** У Варшаві понизили на 15 проц. міський податок від висвітлювання фільм. — У Варшаві відбувається зїзд рабінів із цілої Польщі. — Підняемець пляжі в Еьорі-Фербер застрілив незнану жінку та скінчив самогубством. — Двоє саней з 7 подорожними заломилося на леді озера Краниця на Виленщині; 5 осіб урятувалося, 2 потонули. — Самогоном затроїлось 15 осіб у Аліицях на Виленщині. Кілька осіб бореться зі смертю.

— **Помер Франк Кук,** голова відомої туристичної фірми „Тома Кук і син“ — у 69. році життя. Половину століття кермував він фірмою, яку заснував ще його дід.

— **Мистець-бідолаха — міліонер.** У Берліні відкрили виставку картин відомого німецького мистця Лесера Урія, який помер перед місяцем у 70-ому році життя. Він помер серед такої нужди, що поховали його за громадські гроші. Коли почали порядкувати його домівку, то найшли в коробках від папіросів під купою часописів банкноти тисяче-маркові... Виявилося, що мистець-бідолаха — був міліонером, а жалів собі сотика на харчі та помер від того, що постійно не доїдав. Разом із ним жила в голоді та холоді його любка — молоденька Катря. Мистець змалював багато її портретів; перед смертю приготовив завіщання, в якому призначив їй усе майно, але помер і не вспів підписати завіщання. Бідолашня Катря не одержить ні сотика спадщини.

— **Тричі вінчалися.** Скільки разів можна вийти **заміж за одного чоловіка та ні разу не розходитися з ним?** Місіонар англійської місії у бельгійському Конго одружився з молодою англійкою. Щоби показати тубільцям святочність християнського вінчання, вінчалися вони у присутности дикунів, а всі слова виголошував священик одним зі зрозумілих говорів. Це викликало подив тубільців, вони стали вінчатися по християнськи. За якийсь час подругів перенесли до іншої місії. Місцеві урядовці виявили сумніви щодо важности вінчання, бо муринський говір, при допомозі якого відбулося вінчання, признаний неважним перед бельгійським законом. Прийшлося подругам вінчатися вдруге. Опісля вони приїхали до Льондону. Виявилося, що бельгійський урядовець призабув повідомити англійську владу про заключення подружжа, а цього вимагає закон від тих, що вінчаються в кольоніях. Тоді прийшлося подругам повінчатися втрете по вимогам англійського закону.

— **Звуковик судової розправи.** Вперше в історії англійського суду — судова розправа буде зареєстрована на фільмовій стрічці: У Манчестері відбудеться в той спосіб судова розправа. Коли виявиться, що це добрий спосіб записувати промови та зізнання свідків — то дальше розправи будуть відбуватися вже без секретарів. У салі манчестерського суду уставили 6 мікрофонів: перед лавою присяглих, на столі предсідника, секретаря, оборонців, прокуратора та на лаві обвинувачених. Усі слова будуть записані на металевій стрічці. Збереження її не вимагатиме багато місця, бо кожних 1500 метрів стрічки це маленька звійка. Таким чином у суді не треба буде секретарів, механічні протоколи будуть дуже точні, а не все бувають точними протоколи живих секретарів...

— **По широкому світі.** У Бесарабії та на Буковині впав сніг верствою грубою на 2 метри. — Майже всі ріки Саксонії вилили та спричинили великі шкоди. — У Шотляндії вилили ріки та замінили на озера управні поля. Сотки людей без даху над головою. — В Австрії лютував буревій. У Відні великі шкоди. — На передмісті Парижа Мон-Руж пожежа наробила шкоди на 4,000.000 франків. — Міська залізничка Ліону вискочила з шин, подорожні ранені. — Відомий летун Кодос вилетів із летунської площі в Ле-Бурже до Гапой в Індіях Французьких. Шлях 10.880 км. думає він перелетіти за 146 годин. — Большовики закрили каплицю в кордонній місцевості Заславю, а пароха заслали у глибину Росії. — У Відні зломили страйк театральних робітників. Дирекція приймила до постійної праці 300 робітників страйколомів. — Французький міністр Мажінот безнадійно недужий.— У копальні Карстен у Битомі звалища скель позасипували вихід у кількох хідників, 15 робітників остало поза воротами світу. 1-ого вилобули ратункові відділи, 14 перебуває ще в підземеллі під загрозою страшної смерти.

— **Приймаю як давніше в моїм заведенні** при вул. Сикстуській ч. 17. від 9—1 і 3—6. — **Насс.**

— **Концерт колядок і щедрівок,** під диригентурою Вп. проф. Орленка, улаштовує Кружок Р. Ш. ім. М. Шашкевича, 10. січня, в неділю, в 12. год. полудня у Волоській церкві при вул. Руській; на нього запрошує все громадянство міста Львова.

— **Особисте.** Усій своїй рідні, приятелям і знайомим бажаю цією дорогою Веселих Свят і багато щастя в Новому Році, а замість окремих бажань складаю 15 зол. на „Рідну Школу“. — **Д-р Евген Дурделло.**

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Джонатан Свіфт: ГУЛІВЕР У ВЕЛИТНІВ. Переклад Ю. Шкрумеляка. Ст. 96. Львів, 1931. Накладня В-ва „Світ Дитини“.

Михайло Приймак: БЛУДНИЙ СИН. Картина у 3 діях. Ст. 44. Накладня В-ва „Світ Дитини“. Львів, 1931.

ЖУРНАЛИ.

ЗАЧАРОВАНИЙ ЦВІТНИК. Переклад Святослава Лакусти. Львів, 1931. Ст. 23. Накладом „Світу Дитини“.

ЗОЛОТЕ ЯЄЧКО, ілюстрована казка для дітвори. Львів, 1932. Накладом В-ва „Світ Дитини“.

Годиться поручити ці книжечки дбайливим батькам, щоби придбали їх до своєї книгозбірні на втіху дітворі, для якої в нас ще дуже мало видається книжок, які моглиб вдоволити розмріяні голівки наших найменших.

РІДНА ШКОЛА, ілюстрований двотижневик для всіх. Ч. 1. Р. І. 1. січня 1932. — Появилося 1. число ілюстрованого півмісячника „Рідна Школа“ з датою 1. січня 1932, яке приносить багатий і ріжнородний зміст, а саме: Завдання нашого часопису. — **І. Герасимович:** Загальна мобілізація. — **В. Стефаник:** Шкільник (фейлетон). — **І. Карбулицький:** Сумерк українського шкільництва на Буковині. — **А. Ворон:** Народне шкільництво на Підкарпатті. — **В. Островський:** Освіта на Волині: — На найважнішій позиції. — До Українського Народу! — **Марійка Підгірянка:** Колядка (вірш). — **П. Карманський:** Українська школа в Бразилії. — Навчання через радіо в часі сну. — На тернистому шляху: **Д. Григорович:** Важке положення українського вчительства в Польщі. — З життя Рідної Школи: Д. Вахнянин: Ювилейні обходи Рідної Школи. — **І. Л.:** Будова краєвих фахових шкіл „Рідної Школи“ у Львові. — Ювилейний рік „Рідної Школи“ продовжений до червня 1932. — Бібліографія: **Мр. Є. Ю. Пеленський:** Книга книг. — Ріжні вісти. — Веселий кутик. — Число прикрашене 12 ілюстраціями. Вінета на обгортці і заставки в середині числа роботи арт. Ярослава Гординського. — **Видає:** Кооператива „Рідна Школа“, Львів, Ринок 10. —

ВІДРОДЖЕННЯ, орган протиалькогольного руху. Р. V. Ч. 1. Січень 1932 р.

ДЗВІНОЧОК, часопис для українських дітей. Ч. 3. Січень 1932 р. Ціна 20 сот. Львів, вул. Боїмів ч. 4.

ДЗВОНИ, літературно-науковий місячник. Ч. 9. Грудень 1931 р.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 5. І. 1932 р. за масло експортове та десерове пріма 3.20 зол., за літру молока 19—20 сот., літру сметани 1.10 зол., копу яєць 5.80—6.00 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Львівський Український Театр „Цвіркун“ (саля Ремісничої Палати, Стрілецька площа ч. 7):

Четвер, 7. І., год. 7.30 веч. „Біда біду перебуде“ — ревія в 13 точках. Премієра.

Пятниця, 8. І., год. 7.30 веч. „Біда біду перебуде“ — ревія в 13 точках.

Неділя, 10. І., год. 3.30 попол. „Біда біду перебуде“ — ревія в 13 точках. Ціни знижені!

Неділя, 10. І., год. 7.30 веч. „Сараєво“ — сензаційна драма в 5 актах Брандовського.

Театр Ріжнородностей.

Середа, 6. І. год. 4. попол. „Штуба“.

Середа, 6. І. год. 8. веч. „Граємо оперетку“.

Четвер, 7. І., год. 8. веч. „Граємо оперетку“.

Пятниця, 8. І., год. 8. веч. „Граємо оперетку“.

Субота, 9. І., год. 4. попол. „Потопа“, історична песа в 9 образах з повісти Г. Сенкевича.

Субота, 9. І., год. 8. веч. „Граємо оперетку“.

Неділя, 10. І., год. 4. попол. „Потопа“, історична песа.

Неділя, 10. І., год. 8. веч. „Граємо оперетку“.

Кіна.

АПОЛЬО: „Острів затоплених сердець“ (Джанета Мекдональд).

КАСІНО: Звукова версія „Бен Гур“.

КОПЕРНИК: „Американська трагедія“. „Магаду“ (екзотична фільма).

МАРУСЕНЬКА: „Американська трагедія“.

МІРАЖ: Пат і Патахон і Гарольд Льойд.

ОАЗА: „Співак гір“.

ПАН: „Король бульварів.“

ПАЛЯС: „Під кураделею“ (Власта Бурієн).

ПАСАЖ: „Червона пімста“ (Тім Мек Кой) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Шляхом ганьби“.

СОНЦЕ: „Її перчик“.

СТИЛЕВЕ: „Генерал Крек“.

УТІХА: „Жінка, яка ніколи не забудеться, „Фальшивий крок“.

ХИМЕРА: „Шалений карнавал“ (Рікардо Кортез).

Програма радіо.

Пятниця, 8. січня 1932.

Лайпціг (259,3) 14.30 Концерт. **Моравська Острава** (263,4) 12.35 Орхестра. **Брно** (341,7) 19.30 Опера. **Льондон** (355,9) 22.00 Концерт. **Гельсінгфорс** (368,1) 19.30 Концерт. **Гамбург** (372,2) 18.35 „Чи робітникові треба театру?“ **Букарешт** (394,2) 17.00 Концерт. **Берлін** (418) 19.10 Концерт. **Рим** (441,2) 17.45 Легка музика. **Лянгенберг** (472,4) 20.00 Вечір Гетого. **Прага** (488,6) 18.25 Співацьке товариство. **Міляно** (501,7) 19.35 Концерт. **Брюселя** (509,3) 18.00 Концерт.

Субота, 9. січня 1932.

Берлін (418) 11.15 Концерт. **Рим** (441,2) 17.45 Концерт. **Лянгенберг** (472,4) 13.05 Концерт. **Прага** (488,6) 22.10 Вечір преси. **Міляно** (501,7) 21.00 Всячина. **Брюселя** (509,3) 22.00 Концерт. **Відень** (517,2) 20.05 Оперетка. **Рига** (525,4) 18.30 „Трійка гільтаїв“. **Мінхен** (532,9) 16.30 Концерт. **Будапешт** (550,5) 21.20 Танкова музика. **Любляна** (575,8) 22.15 Легка музика. **Ленінград** (1000) 14.00 „Новий край“. **Осльо** (1083) 22.35 Танкова музика. **Калюндборг** (1153,8) 21.25 Болгарські пісні. **Москва** (1481) 13.00, 15.00 Концерти. **Kенігсвустергавзен** (1634,9) 16.45 „Жінка в мистецтві“. **Париж** (1724,1) 18.00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 7. січня 1932.

Львів (380,7) 9.30 **Передача Служби Божої з греко-катол. церкви у Станиславові.** 11.58 Час із Варшави. 12.10 Про погоду дня. 12.15 Господарський виклад. 12.35 Концерт. 15.00 Грамоф. кружок. 15.05 Грошева біржа. 15.25 Грамоф. кружок. 15.50 Програма для молоді. 16.15 Грамоф. кружок. 16.20 Навчання французької мови. 16.40 Грамоф. кружок. 17.10 „Психольогія будня“. 17.35 Концерти. 18.50 Всячина. 19.15 Листування. 19.25 Москалі в Тернополі. 19.40 Грамоф. кружок. 19.45 Радієвий щоденник. 20.00 Легка музика. 20.25 Фейлетон. 20.40 **Українська різдвяна музика.** 21.25 „Ева“. 22.15 Поліційна оповістка. 22.30 Танкова музика.

Пятниця, 8. січня 1932

Львів (380,7) 11.45 Перегляд краєвої преси ПАТ. 11.58 Час із Варшави. 12.10 Концерт. 13.00 Про погоду дня. 15.00 Грамоф. кружок. 15.25 Виклад для учителів. 15.45 Грошева біржа. 16.20 Грамоф. кружок. 16.55 Навчання англійської мови. 17.35 Оперетка. 18.50 Всячина. 19.30 Спортові новини. 19.35 Грамоф. кружок. 19.45 Радієвий щоденник. 20.00 Музична гуморека. 20.15 Концерт. 22.45 Поліційна оповістка. 22.50 Танкова музика.

Субота, 9. січня 1932.

Львів (380,7) 11.45 Перегляд краєвої преси ПАТ. 11.58 Час із Варшави. 12.10 Шкільний ранок. 12.45 Грамоф. кружок. 13.10 Про погоду дня. 13.15 Господарська оповістка. 15.00 Грамоф. кружок. 15.15 „Дійсність“. 15.30 Грамоф. кружок. 15.45 Грошева біржа. 15.50 Грамоф. кружок. 16.05 „Нові книжки“. 16.20 Радіохроніка. 16.40 Арії з опери. 17.35 Концерт. 18.05 Для молоді. 18.30 Концерт. 18.50 Всячина. 19.10 Листування. 19.40 Грам. кружок. 19.45 Радієвий щоденник. 20.00 „На овиді“. 20.15 Легкий концерт. 22.10 Концерт. 22.45 Поліційна оповістка. 22.50 Передачі закордонних станиць.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Замість святочних і новорічних желань зложили на „Рідну Школу“ в золотих: Вп. ПП. Маріян Кісілевський Львів 10, проф. Кінасевич Микола — Самбір 5, о. Евстахій Бартків, парох і декан в Романові 5, Панство Гоцькі з Колоденця 5, Панство Ставничі — Яворів 5, Панство Янчурі — Пілберіці 10, замість побажань Вп. Курівцям, Стефановичам, Мандруськам і Іваськам; о. Степан Онишкевич — Купновичі 5, інж. Юрій Лашкевич — Познань 10, Удяна і Володимир Войчаки — Львів 2, Михайло Воробець — Левандівка 2. — На „Рідну Школу“ зложили: Вп. П. О. Левицька і С-ка, Львів 250 зол. на ялинку; студенти-емігранти 6 жителі інтернату Імка — Прага 166 зол. як частину готівки по ліквідації інтернату. — Вп. Жертводавцям складає щиру подяку **Головна Управа „Р. Ш.“**

Замість святочних побажань зложили на Р. Ш. М. Баддюк 10 зол., П. Кострубa 2 зол.

Рівенська Укр. Гімназія шукає від півріччя кваліфікованого вчителя латин. мови. Належно удокументовані подання приймає Дирекція до 20. І. 1932 р.
1127 2-3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ДЛЯ ДІТЕЙ! Вибаглива гардероба, трикотажі, білля, „Дзідзі“, Львів, Сикстуська 21. 1112 7-7

КОНЦИПІЄНТА, рутинованого, шукає адвокат на провінції. Зголошення до Адм. „Діла“ під „Провінція“. 1167 2-3

СПЕЦІЯЛІСТ НЕДУГ легенів, серця і жолудка д-р Фелікс Ган, Львів, Листопада 20. Пересвітлення Рентгеном. 1134 2-4

КОЛЯДИ Ярославенка на фортепян зі словами коштують 4 золоті. 1007 5-5

ПРИЙМУ 2 учениці або студентки на мешкання з повним удержанням. Вул. Сикстуська 58 А. II. пов. двері ч. 6.
1138 1-3

ФОРТЕПЯНИ, ПЯНІНА приймає до комісової продажі на догідних умовинах, евентуально їх задатковує „Монюшко“, Зіморовича 10. 1174 1-2

ФОРТЕПЯН хрестовий, концертовий (довший), дуже добрий, оказійно на продаж. Пілсудського 11. II. п. Юркевич.
1187 1-2

ОКАЗІЙНО продам: kреденс, психу, крісла, шафу, ліжка і інше, зовсім нове, за готівку. „Постемп“, Романовича 10

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

СТОМАТОЛЬОГ-ДЕНТИСТ
Д-р мед. НАТАЛІЯ ГАЩУКОВА
б. лік. закорд. клінік
відкрила дентистичну амбулаторію і приймає від 1. І. 1932 р.
ПЕРЕМИШЛЬ —
Побереже, Пілсудського 7
від 9—1 і 3—6.

НАЙМИЛІША РОЗРИВКА.

Радіовідбірник і фотографічний апарат найдешевше і на догідні сплати купите
У ФОТО-РАДІО-ПАЛЯС,
ЛЬВІВ, ПЛ. МАРІЙСЬКА 8,
гмах Шпрехера. — Тел. 86-06.
Фотографічна і Радієва робітня на услуги П. Т. Відборців
1124 5-10

Ширіть наш часопис!

НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА КООПЕРАТИВНА
ДРУКАРНЯ „ДІЛО“
ЛЬВІВ, РИНОК 10.
ВИКОНУЄ В НАЙКОРОТШОМУ ЧАСІ І ПО НАЙДЕШЕВШИХ ЦІНАХ ТВОРИ, БРОШУРИ, АФІШІ, ЧАСОПИСИ ТА ВСІЛЯКІ ІНШІ ДРУКИ.

Спеціяліст діточих недуг
Д-р мед. ОЛЕКСА САЛАМАНЧУК
адюнкт діточої санаторії ім. д-ра Брудзінського
приймає літом і зимою
BUSKO—ZDRÓJ
телефон ч. 18.

СИВЕ ВОЛОССЯ
усуває без помочі фризнера
д-ра Böma **RENOTIL**
Ціна зол. 7, порто зол. 1.50. Перфумерія, Льва Сапіги 33. Подати колір волосся.

КОНКУРС.

Отсим оголошуємо конкурс на пляни і кошториси з речинцем до 2. II. 1932 на: 1) Трапезу з Кивотом і Піднебесним в церкві св. Николая у Львові; 2) зокрема на Іконостас. Все у византійському стилі. Примічається при тому, що всі пляни і проекти і приняття їх залежать від потвердження Митрополичого Ординаріяту у Львові, як також Комісій Консерваційних Львівського Воєвідства і Магістрату міста Львова. Всі пляни і проекти проситься предложити в пятьох примірниках до канцелярії парох. при церкві О. Николая у Львові. — **Свящ. Василій Лончина,** настоятель прихода.

Загальні Збори
Українського
Лікарського Товариства
відбудуться дня 23. січня 1932 р. в год. 19. в домівці Товариства при вул. Гродзіцьких ч. 4/III. зі слідуючим порядком:

1. Звіт уступаючого Виділу.
2. Звіт Контрольної Комісії.
3. Вибір нового Виділу.
4. Внески і запити.

Д-р О. Подолинський, голова. **Д-р Ю. Кордюк,** секретар.

СІҐМА Жадайте течиво і пасту до чищення Металів.
1028 4—13

Чи знаєте
що у Львові виходить щомісяця новий журналик ДЛЯ ДІТЕЙ
„ДЗВІНОЧОК“?
Прегарно редагований з багатьома малюнками на 16 сторін друку а ціна поодинокого примірника 20 сот. (Зразкове 30 сот. значками в листі)
Передплата на рік тільки 2 зол. „Дзвіночок“ Львів, Боїмів 4/І. (Новий Час)
Не зволікайте а передплатіть негайно, бо хіба варто видати 2 зол. на прегарну лектуру для дитини на весь рік.
Про велику вартість „Дзвіночка“ висказалися всі укр. зінські нац. часописи.
1020 4—8
За один місяць прибуло понад **10.000 передплатників!**

Меблі ріжного роду, можна найкорисніше купити у відомій фірмі „Doroteum“, Льва Сапіги 34. Тел. 15-01. Догідні умови. 2341 30—?

НАКЛАДНЯ SCHERL у БЕРЛІНІ
поручає слідуючі свої видавництва:
Berliner Lokalanzeiger, Der Tag, Berliner Nachtausgabe, Der Montag, Die Woche, Die Gartenlaube, Filmwelt, Sport im Bild, Scherls Magazin, Allgemeiner Wegweiser, Praktischer Wegweiser.
Адреса всіх видавництв така:
BERLIN SW 68, Zimmerstrasse 35—41.
В переписці треба зазначувати:
Ausland-Abteilung. Місця платности в Польщі: Банк для торговлі та промислу, Познань (чекове конто в ПКО ч. 200.490). Почтове конто у Берліні: **Berlin, N-o 3.111.**
108—?

АДВОКАТ
Д-р Осип Суховерський
отворив і веде канцелярію
в КУЛИКОВІ.

Чи ви вже маєте
„КАЛЕНДАР ДЛЯ ВСІХ“?
на 1932 рік
(видання „Нового Часу“)
Це прекрасна книга, коштує тільки 2 золоті.
З пересилкою 2·55 зол.
КОЛИ НІ? То скоро замовте в „НОВІМ ЧАСІ“ Львів, Боїмів 4/І
і висилайте належитість згори, бо за післяплатою дорожче коштує.
Купити можна також у всіх книгарнях в краю.
На зміст Календаря складаються: література, спомини, громадсько-політичні теми, практичні лікарські, правничі й ін. поради, незвичайно багатий інформаційний діл і всяка всячина, — багато цікавих ілюстрацій наших першорядних мистців, ну, а окладинка — прошу тільки поглянути! 1020 3-5

Звичайні Загальні Збори
Товариства „Міщанське Братство“ в Тернополі відбудуться у власній салі 20. січня 1932 р. зі звичайним порядком нарад.
ЗА ВИДІЛ:
Фалендиш Андрій, голова. **Сай Василь,** секретар.

Найдешевші книжки!

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.
СМІХ ЗЕМЛІ
Ціна 1·50 зол., з почт. перес. 2·10 зол.
ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО
Спогади І. II. і III. часть
Ціна 8·— золотих — без пересилки
АЛЬФОНС ДОДЕ
МАЦІЦЬКИЙ
Переклад із французьк. мови М. Рудницького. — Ціна 3·— зол., з почт. пересилкою 4·— зол.
Можна дістати в Адм. „Діла“
Львів, Ринок 10. II. п.
або в книгарнях.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.